EILANDSRAAD VAN ARUBA
NOTULEN 1984, NO. 1.

N O T U L E N
van de buitengewone openbare zitting van de Eilandsraad van Aruba gehouden ter gelegenheid van het bezoek van de Parlamentaire delegatie aan Aruba op vrijdag 13 januari 1984, des middags om 14.00 uur.

DE VOORZITTER: P. BISLIP, Gezaghebber van het Eilandgebied Aruba.

SECRETARIS: A.J. BOOI, Secretaris van het Eilandgebied Aruba.

AANWEZIG ZIJN: H. ANGELA, G. BAREÑO, C.B. BOEKHOUDT, G.F. CROES, J.H.A. EMAN, F.B. FLANEGIN, L.A. HENRIQUEZ, P.P. KELLY, R. MADURO, C.A. MARQUEZ, B.J.M. NISBET, F.E.A. DE PALM, J.C. RASMIJN, H. TROMP, E.J. VOS, de Gedeputeerden D.I. LEO, N.O. ODUBER, M.I. BISLIP, F.H. CROES, de Staten Voorzitter, de heer R. MARKES, de Statenleden M. CROES, C. LACLE, R. LOPEZ-HENRIQUEZ, R. VAN PUTTEN, G. TRINIDAD, en de leden van de Nederlandse delegatie J.A. VAN KEMENADE (VOORZITTER), G. ZOUTENDIJK (ONDERVOORZITTER), H.J.B. AARTS, M.J.C.A. ERMEN, W. JABAAIJ, W. DE KWAADSTENIET, F.H. VON MEIJENFELDT, G. MIK, H. VAN ROSSUM, E.G. TERPSTRA, J.E. VOGT, J.G.C. WIEBINGA en de Griffiers T.H.E. KERKHOFS en J.E. VAN DER PUTTEN.

AFWEZIG ZIJN: J.W. MERRYWEATHER en S.A. SPANNER, de Gedeputeerden E.M. DE KORT en R.R. ZAANDAM, het Statenlid M. ARENDS-CROES.

De vergadering wordt om 15.15 door de Voorzitter geopend.

DE VOORZITTER: Ik open hierbij deze Buitengewone Zitting en vraag Uw aandacht voor het Arubaans volkslied.

Het Arubaans volkslied "Aruba Dushi Tera" wordt gespeeld.

APPLAUS

DE VOORZITTER: Geachte leden van de Parlementaire delegatie van Nederland en van de Staten van de Nederlandse Antillen, de Eilandsraad van Aruba, leden van het Bestuurscollege, heer Secretaris van het Eilandgebied Aruba, dames en heren.
Gaarne moge ik U allen van deze plaats van harte welkom heten. Het is voor mij een eer en genoegen deze Buitengewone Zitting waarin de Arubaanse Eilandsraad tesamen met de Nederlandse en Antilliaanse parlementariers bijeen zijn gekomen te mogen voorzitten. Ik beschouw deze zitting als een historische gebeurtenis vooral omdat deze plaatsvindt in een periode waarin de voorbereidingen worden getroffen om de basis te vormen voor een nieuwe staatkundig structuur in de Nederlandse Antillen en in het bijzonder voor wat betreft de Aparte Status van Aruba.
Aruba staat voor de drempel van een nieuwe staatkundige periode.
Een periode, waarin een ieder zijn bijdrage moet gaan leveren om het voortbestaan en het welzijn van een goed gebalanceerde economie te garanderen, alsmede om de democratische rechten te waarborgen. Een periode, waarin wij voorts aan de buitenwereld zullen moeten tonen dat wij op onze eigen benen kunnen staan.

Ik prijs mij gelukkig dat wij in deze voorbereidingsfase U mogen ontvangen, zodat U persoonlijk en ter plaatse de mening kunt vernemen van alle sectoren uit onze samenleving hoe zij de toekomst van Aruba zien. Ik spreek de hoop uit dat deze zitting te zijner tijd haar vruchten zal kunnen afwerpen, zulks in het algemeen belang van ons allen.
Tenslotte moge ik onze gasten een prettig en aangenaam verblijf, alhoewel van korte duur, op Aruba toewensen.
Ik dank U.

Ik stel voor dat de vergadering als volgt verloopt. Eerst zal ik het woord geven aan de Eilandsraad van Aruba en daarna aan de Nederlandse parlementariers. Voor de A.V.P. spreekt de heer Eman en heeft in de eerste ronde 9 minuten en in de tweede ronde 9 minuten. Voor de P.P.A. spreekt de heer Nisbet en heeft in de eerste ronde 7 minuten en in de tweede ronde 6 minuten.
Voor de M.E.P. spreekt de heer Croes en heeft in de eerste ronde 30 minuten en in de tweede ronde 14 minuten. Voor de Nederlandse Parlementariers is er in de eerste ronde 50 minuten en in de tweede ronde 25 minuten.
Ik geef thans het woord aan de heer Betico Croes.

DE HEER G.F. CROES (M.E.P.): Mijnheer de Voorzitter! Geachte collega's parlementariers uit Nederland, geachte collega's, geachte aanwezigen.
Voor de zoveelste maal heet ik U van harte welkom op de Nederlandse Antillen, maar deze keer vanaf deze plaats op ons dierbaar eiland Aruba dat bekend staat om zijn gastvrijheid en vriendelijkheid. U zult dat de komende dagen, die U in ons midden zult door brengen, ongetwijfeld bemerken. Tevens een eiland, dat aan de vooravond staat van het bereiken van een belangrijke mijlpaal in het voor haar lang en moeizaam verlopen politiek proces, namelijk het Status Aparte per 1 januari 1986 op weg naar de onafhankelijkheid.
Het lot wilde dat ik vandaag in de gelegenheid gesteld werd het woord tot U te kunnen richten. Zoals ik U eergisteren reeds meedeelde, werd ik op 24 april 1983 slachtoffer van een aanslag die mij bijna het leven had gekost. Dankzij het kordate optreden van vrienden en het uitstekende medisch ingrijpen op Aruba en later in de Verenigde Staten is het ergste voorkomen. Uiteraard der zaak heeft deze aanslag zijn sporen en wonden achter gelaten. In fysiek en emotioneel opzicht ben ik kwetsbaarder geworden, terwijl ik in moreel opzicht enorm gegroeid en gesterkt ben. Dit laatste, hoofdzakelijk door het feit dat ik deze aanslag beschouw als een onderdeel van een beraamd plan om mij voorgoed te elimineren, teneinde de jarenlange strijd van de Arubaanse volk in de kiem te smoren. Ik garandeer U, zoals ik dat reeds meedeelde in de Staten, dat ik elke weg zal bewandelen om aan te tonen dat er een groot onrecht op Aruba is geschied.
Mijnheer de Voorzitter, ik vindt, alhoewel ik dit in de Staten reeds heb medegedeeld te moeten herhalen aangezien ik op dit ogenblik namens de Movimiento Electoral di Pueblo niet alleen mij richt tot de parlementariers maar ook tot ons achterban. Niemand moet de illusie hebben de vlammende strijd van de Arubaanse bevolking te doven middels iliminatie van personen. U bent van morgen getuige van geweest hoezeer het volk wenst dat haar jarenlange geuitte gerechtvaardigde wens in vervulling komt. Ik wil bij U erop aandringen hetgeen door ons Arubanen naar voren wordt gebracht au serieux te nemen. Ik spreek daarvoor bij voorbaat mijn erkentelijkheid uit.
Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's! De buitenparlementaire actie di heden morgen plaatsvond is een sprekend voorbeeld dat de Arubaanse bevolking het staatkundig gebeuren nauwlettend volgt. Het is een algemeen bekend feit, dat buitenparlementaire actie nu niet bepaald schering en

inslag zijn op de Antillen. Het duidt erop dat het participatie-proces van de Arubaanse bevolking in het wel en wee van Aruba voorspoedig verloopt, immers, het exiteren van buitenparlamentarie actiegroeperingen is een belangrijk kenmerk van de democratie.
Een woord van instemming en bewondering is zonder meer op zijn plaats. De texten die gebezigd werden spraken boekdelen, maar ik moet erbij vermelden dat niet alle texten de instemming wegdragen van de politieke leiders. Het is moelijk te controlereen zoals U dat hebt kunnen vernemen tijdens de lunch. Hetgeen de Arubaanse meerderheidspartij jarenlang als mandataris van de Arubaanse bevolking verwoordt, kon U vernemen middels de woorden van het volk.
Een volk, dat zich door de jaren heen heeft gemanifesteerd als zijnde volhardend en hard werkend. Een volk, dat nu moet ervaren dat haar meest fundamentele democratie rechten worden vertrapt. Het trieste daarbij is, dat tot voor kort twee Arubaanse politieke partijen daarin participeerden. Op dit moment is nog een politiek splinterpartij in de regering van de Nederlandse Antillen vertegenwoordigd, daardoor te kennen gevend te willen persisteren bij deze tragedie. U ziet dat er geenszins gesproken kan worden van een rustig politiek klimaat op de Antillen in het algemeen en Aruba in het bijzonder. Dit bemoeilijkt uit de aard der zaak het samenwerken met als doel de herstructurering van de Nederlandse Antillen op een ordelijke en planmatige wijze te doen verlopen. Terecht dat de demonstratie van vanmorgen U daarop nogeens op duidelijke wijze heeft gewezen.
Geen treffender woorden kunnen binnen dit context geciteerd worden als die van Benito Juarez -hetgeen ik ook van morgen gebezigd heb- een legendarisch Mexicaans vrijheidsstrijder: El respeto al derecho ajeno es la paz. Oftewel, de vrede existeert slechts indien respect getoond word voor andermans rechten.
Zoals gesteld, indien de huidige coalitie zich niet realistisch opstelt en de minderheidspartij op Aruba blijft participeren in de Centrale Regering is er geen vrede. Wij zullen de grootste moeite hebben de latent aanwezige escalatie binnen de perken te houden om het ergste te voorkomen. Echter ook wij zijn niet onuitputtelijk.
Mijnheer de Voorzitter, collega's! Zoals ik gedurende de Statenvergadering aangestipt heb heeft Aruba het niet alleen in de hand om hetgeen overeengekomen is in maart 1983 te effectueren. Vanochtend hebt U reeds van de zijde van het Bestuurscollege een beeld kunnen krijgen van de werkzaamheden van de diverse werkgroepen: Grensafbakening, Juridische en Constitutionele Werkgroep, Gemengde Werkgroep Personeel en Gemengde Werkgroep Financieel-economische aangelegenheden.
Ik zal daar verder niet op in gaan.
Mijnheer de Voorzitter! Geheel andere woorden moeten worden gebezigd waar het op Aruba wel goed gaat met de werkzaamheden binnen diverse commissies ten aanzien van de medewerking van de Centrale Regering. Een Centrale Regering die geen weerspiegeling is van de verhoudingen op de diverse eilandgebieden U hebt mij meerdere malen horen verklaren, dat de bewoners der Eilandgebieden met hun democratische rechtstaatsidee in wet en mentaliteit verankerd, trots moeten zijn op deze verworvenheid en daar waar bedreiging daarvan optreedt op de bres moeten staan ter consolidering. Deze verworvenheid krijgt nog meer cachet gezien het feit, dat wij leven in een regio, die zich veelal kenmerkt door ondemocratische regeringen.
Het jaar 1983, dat voor mij een zwarte bladzijde in mijn politieke loopbaan betekent heeft, ondemocratische elementen op de Nederlandse Antillen geintroduceerd.
Alsof de eenzijdig opgelegde 12 - 8 verhouding in de Staten nog niet genoeg was, wordt van allerwegen geprobeerd Aruba op een zijspoor te manoeuvreren daarbij de gerechtvaardige wensen van de Arubaanse bevolking vertrappend.

Het begrip zelfbeschikking voor de Arubaanse bevolking door alle samenstellende delen van het Koninkrijk bij herhaling erkend, heeft met name dit jaar "gaucho"-achtig effect gekregen zoals we dat in het papiaments zeggen. Het heeft een caoutchouc-achtig karakter gekregen.
Op dit moment worden de Nederlandse Antillen bestuurd door een regering, die geen participatie zijdens Aruba kent, die door de meerderheid van Aruba wordt gesteund.
Het is saillant, dat vele buitenparlamentaire groeperingen juist heden ten dage hun onvrede met de gang van zaken kenbaar maken. Men gelooft niet meer in de constructieve opstelling van de regering, zeker gezien de maatregelen die binnen een periode van beperkte duur werden en nog steeds worden uitgevaardigd. Gevoegelijk kan gesteld worden dat indien de huidige situatie koste wat koste gehandhaafd blijft, overigens om volstrekt begrijpelijke redenen een escalatie met name op Aruba niet kan uitblijven.
U moet niet vergeten, dat gedurende de periode van nu tot 1 januari 1986 de basis gelegd dient te worden voor de door allen geaccordeerde Unie tussen de Nederlandse Antillen en Aruba.
Het moge in het licht van het gestelde duidelijk zijn dat wij met het tegendeel bezig zijn. Er bestaat geen vertrouwen en daardoor geen geloofwaardigheid in de huidige Centrale Regering.
Die kan er ook niet bestaan. U zult daar straks getuige van kunnen zijn gedurende de bespreking met de Arubaanse eilandelijke politieke en niet-politieke vertegenwoordigers. Het hoogste wetgevende lichaam van de Nederlandse Antillen de Staten lopen achter de feiten aan. Daar waar zij moeten anticiperen is zij gezonken in apathisch drijfzand. Het misverstand, als zouden de Staten het alleen beslissingsrecht inzake de Status Aparte van Aruba hebben, wil ik bij deze uit de wereld helpen. Hoewel het herstructuren van de Antillen ons allen aangaat, hebben zowel Aruba als Nederland een belangrijke medeverantwoordelijkheid, zoniet de belangrijkste. Herhaalde malen heb ik U als overzeese collega's op het hart gedrukt, dat het verwezenlijken van de Status Aparte van Aruba geen palaver mag zijn. Integendeel, het is een voldongen feit, zowel met betrekking tot de reformatie van de huidige Centrale Regering, als tot het verkrijgen van de belangrijkste gegevens inzake boedelbeschrijving en invoering van een Arubaanse munt kwam geen interactie tot stand. Voor wat dit betreft verzoekt Aruba al sinds 1979 om afdoende informatie.
Mijnheer de Voorzitter! Wij zullen de komende tijd met vele knelpunten geconfronteerd worden. Een dankbaar gebruik kunnen wij maken van de bevindingen van professor Gladstone Mills en van de heer Mr. Tjeenk Willink, Regerings-commissaris voor de reorganisatie van de Nederlandse Rijksdienst. Eerstgenoemde wees op de onhoudbare situatie op de Nederlandse Antillen, terwijl laatstgenoemde de politieke besluitvorming als groot struikelblok zag. Beiden stippen een knelpunt aan en naar dezerzijdse mening, het belangrijkste. Mr. Tjeenk Willink wijst in deze op de omstandigheid, dat de politieke verhoudingen tussen het land en Aruba, tussen Curaçao en Aruba en, in mindere mate, tussen Curaçao en de overige eilanden moeilijk zijn.
Dit is uitermate eufemistisch uitgedrukt. De relatie tussen Aruba en de Centrale Regering zijn op een dieptepunt beland. Dat deze situatie gevolgen heeft voor de politiek besluitvorming -overigens van cardinaal belang voor de uitvoering van de conclusies van de Ronde Tafel Conferentie-moge een ieder duidelijk zijn. Terecht stelt de heer Tjeenk Willink dat een verbetering van het politieke klimaat alleen mogelijk is wanneer de realiteit van deze tegengestelde belangen wordt aanvaard.
Zolang dat niet gebeurt zal het nemen van initiatieven in de richting van nieuwe staatkundig en bestuurlijke verhoudingen worden belemmerd. Met andere woorden, hetgeen met name de heer Willink aanstipt is niets nieuws. Te Curaçao bent U getuige geweest van de moeilijkheden die er bestaan tus-

sen de politieke partijen binnen en buiten de regering. Een handhaving van de status quo betekent stilstand en dat betekent weer achteruitgang.
Mijnheer de Voorzitter! Met nadruk wil ik ook hier wijzen op een zware verantwoordelijkheid voor Nederland. Het is een ieder bekend dat Nederland gedurende de Ronde Tafel Conferentie van 1983 het politieke strijdbijl herhaalde malen heeft opgegraven om de door haar gewenste resultaten te bereiken. Men hoort in Nederland en ook hier en daar op de Antillen, dat Nederland als overwinnaar uit de Ronde Tafel Conferentie te voorschijn is gekomen. Ik zou daar gelijk aan willen toevoegen dat zou er van een overwinning sprake kan zijn dit slecht een Pyrrusoverwinning is. Voor ons is het belangrijkste de gerechtvaardigde wens de Arubaanse bevolking te verwezenlijken.
Indien deze gang van zaken door de overige samenstellende delen wordt gedwarsboomd, zou dit voor allen zwaarwegende en verstrekkende gevolgen hebben. Niet voor niets heb ik in maart 1983 de omstandigheid gememoreerd, dat de Internationale Statengemeenschap, met name die in de Amerikaanse regio, de staatkundige ontwikkelingen op de Nederlandse Antillen met argusogen volgt.
Recentelijk kon dit geconstateerd worden in Costa Rica en Venezuela, waar uitgebreid gesproken werd met de respectievelijke presidenten en hoogwaardigheidsbekleders. Kortom, er lijkt-behalve op Aruba-niet veel daadwerkelijk veranderd te zijn in de mentaliteit van een aantal Antilliaanse, waaronder helaas Arubaanse politici. Maar Aruba gaat door! Niets zal het verwezenlijken van de Status Aparte van Aruba kunnen tegen houden.
Ter adstructie zij nogmaals gewezen op de werkzaamheden die Aruba moet getroosten. De fase van tot stand brengen van de noodzakelijke wetgeving is nagenoeg afgerond. Binnenkort zal gestart worden met het aanpassen van de wetgeving om die "up-to-date" te maken en aan te passen aan de nieuwe structuur van Aruba. Op 1 januari 1985 zullen deze wettelijke regelingen bekend gemaakt worden, dus ruim voor het ingaan van de Status Aparte.
Ook van nieuwe instituten als bijvoorbeeld Departement van Luchtvaart, Buitenlandse Betrekkingen, Directie der Posterijen, de Centrale Bank, een Kabinet van de Gevolgmachtigde Minister zijn reeds contouren -zij het nog reeds rudimentair- op papier gezet. Kortom, Aruba voegt de daad bij het woord zoals altijd. Wij kunnen en mogen het Arubaanse volk niet teleurstellen.
Indien er teveel stagnatie in de werkzaamheden optreedt door politieke onwil, moet naar andere wegen gezocht worden om deze impasse te verbreken. Een versnelling van de Status Aparte per 1 januari 1985 is een mogelijke weg, naar onze mening. Aruba is bereid deze weg te bewandelen die als consecuentie zou hebben de datum van de onafhankelijkheid ook vervroegd zal worden. Uiteraard zal daardoor veel dat in maart 1983 geaccordeerd op de helling komen te staan. Daarvoor is niet alleen Aruba verantwoordelijk maar wij allen.
Mijnheer de Voorzitter! Mag ik thans even overschakelen op de economische ontwikkelingen van het eiland. De heren parlementariers werden vanmorgen reeds door de gedeputeerden overstelpt met allerlei gegevens en ik zou mij beperken tot enkele opmerkingen. Wij hebben dus gemerkt zoals de heer Oduber verteld heeft, dat Aruba een achteruitgang heeft gemaakt op economisch gebied. Een activiteit die hieraan een eind zou kunnen maken is de exploitatie van mogelijke olierijkdommen rond Aruba. Het probleem hierbij is, dat de exploratie en exploitatie pas van start kunnen gaan, nadat de staatkundige problemen hieromtrent zijn opgelost. Dit betekent, dat een mogelijke ontginning vooralsnog op zich zal moeten laten wachten.
Het zal eenieder duidelijk zijn dat deze minder rooskleurige situatie krachtige maatregelen zijdens de overheid vereist. De dualistische structuur van de Nederlandse Antillen is echter een grote belemmering.
Enerzijds zijn de eilandelijke overheden verantwoordelijk voor de econo-

mische ontwikkeling en de werkgelegenheidscreatie op hun eiland en anderzijds beschikt de Centrale Regering over de meest essentiele macro-economische instrumenten van de economische politiek, hetgeen bijna betekent dat de eilandgebieden slechts lijdzaam kunnen toezien op het gevoerde economische beleid van de Centrale Overheid die dan meestal in het belang is van het grootste eiland binnen de Nederlandse Antillen en ten detrimente van de Arubaanse economie.
Pleit men met name in deze periode van economische teruggang, voor een stimulerend economische beleid, dan voert de Centrale Overheid juist een beleid dat de economische groei verder afremt, hetgeen direkt een negatieve invloed uitoefent op bedrijfsinvesteringen, welke juist indeze periode nog meer dan anders gewenst zijn.
Het averechtse beleid van de Centrale Overheid komt zeer duidelijk tot uiting in haar fiscaal beleid en haar beleid ten aanzien van de betalingsbalans, ook al zou Aruba een ander beleid terzake willen voeren, dan nog is het een onmogelijkheid, omdat zij niet over het nodige instrumentarium beschikt. Een en ander betekent concreet dat Aruba verantwoordelijk is voor haar economische ontwikkeling, maar dat zij in haar beleid daartoe sterk wordt gefrusteerd door de Centrale Regering. Aan de paradox dient zo snel mogelijk een einde te worden gemaakt.
Het enig belangrijk instrument waar het eilandgebied in zekere mate over kan beschikken is de ontwikkelingshulp die zij, dankzij de wijziging in de denkwijze van de Nederlandse politici, in de laatste jaren, thans per eilandgebied ter beschikking krijgt. Ook al is Aruba niet tevreden met het ingesteld plafond, welk plafond op unilaterale wijze is geschied. Wij vinden dat de ontwikkelingshulp vooralsnog op grond van artikel 36 van het Statuut dient te worden verleend. Het uitgangspunt moet blijven dat deze hulp zich zelf overbodig door haar aan te wenden in de sfeer van de sociale en economische structuurverbetering. Zij dient tevens meer dan alleen maar financiele hulp en technische bijstand te omvatten. Zij dient betrekking te hebben op ontwikkelingssamenwerking in de meest ruime betekenis van het woord en met accent op samenwerking. Zij moet bijdragen tot het verbeteren van een evenwichtige verdeling van de levensstandaard van de Arubaanse bevolking en de totstandkoming van evenwichtige economische betrekkingen tussen de landen. Bovenal dient zij gebasseerd te zijn op het beginsel van gelijkheid tussen de partijen en het recht van de ontvanger om een strategie te bepalen welke zij de meest geëigende acht voor haar ontwikkeling.
Het doet mij een zeer genoegen U in dit kader te kunnen inlichten dat ingevolge de ons ter beschikking staande gegevens, Aruba steeds 15% heeft bijgedragen in de totale investeringen in de ontwikkelingsprojecten en sedert 1978 zelfs anderhalf maal zoveel kapitaalsinvesteringen heeft gepleegd dan het jaarlijks door de Nederlandse regering ter beschikking gestelde plafondbedrag. Bovendien lost Aruba haar leningen nog steeds stipt af en heeft zij zelfs verschillende jaren gekend dat zij voor dat bepaald jaar meer betaalde aan rente en aflossingen dat zij ontving an financiele hulp. Aruba heeft nog tot dus toe, dankzij haar financiele discipline, kunnen bereiken dat de hulpgelden geen onbetaalbare last voor haar zijn geworden.
Door de veranderde economische situatie zou dit voor de toekomst anders kunnen worden. Vandaar dat van het allergrootste belang is, dat de Nederlandse Antillen, zoals toegezegd door de ex-minister voor Nederlands-Antilliaanse Zaken, Minister Van der Stee, tijdens de eerste Ronde Tafel Conferentie in 1981 te Den Haag, de ontwikkelingsschulden kwijtscheldt. Zolang Aruba nog in aanmerking komt voor de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking, opteert zij om de financiele hulp te verlenen op basis van een ontwikkelingsprogramma waarbij de ontwikkelingsgelden worden bepaald aan de hand van behoefte zoals deze in het programma tot uiting komt. Slechts op deze

wijze vinden wij dat daadwerkelijk het ontwikkelingsproces op de eerste plaats wordt geplaatst.
Aruba werkt al enige jaren aan een dergelijk concept, door te trachten zoveel mogelijk plannen en programma's op te zetten. In dit verband is in samenwerking met ITEO B.V. van professor Dr. Tekens van het I.S.S. te Den Haag een macro economische plan voor Aruba uitgewerkt dat nog verder dient te worden aangepast.
Er is gezamenlijk met de Verenigde Naties, de U.N.D.P., een sociaal plan ontworpen. Verder heeft Aruba geruime tijd een toeristenplan en bestaan er verschillende plannen, ruimtelijke plannen die allemaal tot het zelfde doel moeten leiden, namelijk een optimale ontwikkeling van het eiland.
Thans worden onze eigen experts in samenwerking met de Verenigde Naties getracht om te komen tot een geheel geintegreerd plan. Hopelijk kan binnen niet al te lange tijd een eerste aanzet tot een dergelijke plan worden gepresenteerd.
Tenslotte zou ik duidelijk willen benadrukken dat Aruba voor wat betreft de hulpverlening niet op één lijn kan worden geplaatst met de overige derde wereld landen, aangezien het uitgangspunt van de hulpverlening ingevolge het Statuut een geheel andere is. Vandaar dat wij vonden dat er een aparte begroting moet blijven voor de hulp die ons ten goede komt en wel een begroting gebaseerd op ons ontwikkelingsprogramma wel programma wederom gericht is op de verwezenlijking van de onafhankelijkheid van Aruba. Slechts op deze wijze kan bereikt worden dat voor Aruba een structuur wordt opgebouwd die in voldoende mate de economische weerbaarheid garandeert, welke de basis dient te zijn voor de door ons volk na te streven politieke onafhankelijkheid.
Moge de komende dagen in het teken staan van begrip en respect voor elkanders standpunten zonder daarbij de U allen bekende realiteit van de Nederlandse Antillen in het algemeen en Aruba in het bijzonder uit het oog te verliezen.
Ik dank U.

DE VOORZITTER: Ik geef thans het woord aan de heer Henny Eman.

DE HEER J.H.A. EMAN: Mijnheer de Voorzitter! Ik heet bij deze de leden van de Staten Generaal en de leden van de Staten van harte welkom in ons midden in de Eilandsraad van Aruba, het orgaan dat binnen zeer korte tijd het Parlement van het land Aruba zal moeten worden.
Ik wil beginnen tijdens deze zitting namens mijn fractie de A.V.P., verontschuldigingen aan te bieden voor de bekladdering van het standbeeld van wijlen Hare Majesteit Koningin Wilhelmina, mededelende dat naar onze mening hetgeen hier gebeurt is niet een uiting is van het gevoel van de meerderheid van de Arubaanse bevolking maar slechts het uiten van een gebrek aan eerbied door een klein groepje die opgehitst is.
Mijnheer de Voorzitter! Meerdere malen hebben wij U ontmoet, leden van de Staten Generaal, en telkenmale was er van de zijde van de fractie van de A.V.P. het eerste onderwerp van gesprek de Arubaanse Aparte Status.
Telkenmale van Nederlandse zijde werd zeer negatief gereageerd. Vandaag kan ik namens mijn fractie de erkentelijkheid uiten dat we tot accoorden gekomen zijn tijdens de laatste Ronde Tafel Conferentie in Den Haag. Dat uiteindelijk de doorzettingsvermogen van de Arubaanse bevolking en zeker het standvastigbeleid van onze partij ten aanzien van de Status Aparte dat we vandaag hier kunnen zijn, samen, en kunnen zeggen dat alle delen van het koninkrijk het over eens zijn geworden dat Aruba per 1 januari 1986 de positie van land binnen het koninkrijk zal krijgen.
Het is niet onze bedoeling U lastig te vallen met de zeer grote problemen die wij intern hebben. Het niet de bedoeling U hier uitgebreid te gaan voorlichten over de stagnering die plaatsvindt in de voorbereiding van

onze Status Aparte. Ik wil U slechts benaderen met drie punten, drie aspecten die naar ons inziens direct met U te maken hebben. Dat is 1. de ontwikkelingshulp, 2. de defensie en 3. de rechtspraak.
Ontwikkelingshulp is een onderwerp waar elke keer dat wij U ontmoet hebben onze fractie naar voren heeft gebracht dat het wij er niet mee eens zijn met het sisteem van de Nederlandse ontwikkelingshulp.
Wij hebben ervaren dat de bedoeling van ontwikkelingshulp hetgeen is, het onafhankelijker maken van de bevolkingen, niet gehaald wordt. Integendeel, wij voelen steeds meer dat de ontwikkelingshulp dat ernaar toe geleid heeft dat de bevolkingen van de Nederlandse Antillen steeds afhankelijker zijn geworden van Nederland.
Wij hebben het in de laatste jaren het meest gemerkt met het project Aquanova.
Wij blijven erop staan dat de grootste schuldigen in deze ramp het Bestuurscollege van Aruba blijft. Wij willen hier wel de kantekening zetten dat wij ten zeerste afkeuren de druk die uitgeoefend is van Nederlandse zijde inzake het Aquanova project. Wij willen in deze U Uw mening vragen in hoeverre U, als Kamerleden, bereid zou zijn ons in de toekomst bij te staan in de nadelige gevolgen die het Aquanova project voor Arubaans eerste levensbehoefte, namelijk water, heeft en zal hebben.
Voorst wil U vragen in hoeverre het denken over ontwikkelingshulp in Nederland zich wijzigt in de richting waar wij het over hebben in die zin om het volk van Aruba, de bevolking van de andere Eilanden onafhankelijker te maken van deze ontwikkelingshulp.
Het tweede punt waar ik U mening graag zou willen horen, waar wij meerdere malen erop zijn teruggekomen, is de externe defensie van Aruba in de toekomst. Wij leven hier in een regio vol grote spanningen en politieke tegenstellingen.
Het is U bekend hoe de situatie in Midden- en Zuid-Amerika op dit moment is.
Wij zijn ervan overtuigd dat zolang de Nederlandse defensie hier aanwezig is, Aruba zich veilig zal kunnen voelen. Maar wij weten dat er in Nederland steeds meer de mening naar voren komt om op de meest korte termijn een einde te maken aan de defensie verantwoordelijkheid op deze eilanden.
Telkenmale in soort gelijke ontmoetingen hebben wij naar voren gebracht te trachten deze mening te herzien. De defensie van Nederland, eventueel in samenwerking met andere landen, zal voor Aruba - tijdens de Status Aparte is dat geen probleem- na de onafhankelijkheid zeker een noodzaak blijven.
Het derde punt waarin wij U willen betrekken tijdens deze zitting is de rechtspraak.
Zoals het U bekend is, is ons rechtssysteem één met een rechte lijn naar de Hoge Raad in Den Haag. Zoals ik al zie, willen wij U niet lastig vallen met de andere pijlers van de democratie, de volksvertegenwoordiging, het bestuur en de wetgeving.
Een gegarandeerde rechtsgang is voor een ieder op Aruba is noodzakelijk, maar zoals de ontwikkelingen zich nu voor doen wordt het steeds noodzakelijker dat wij deze garantie naar de Hoge Raad blijven behouden. Justitie op Aruba op dit moment, elke justitiële autoriteit wordt systematisch ondermijnd. Het is bijna een dagelijkse zaak dat leidende politici op Aruba zich in zeer denigrerende bewoordingen uitlaten over Officieren van Justitie, Procureurs-Generaals, Rechters, bij deze niet alleen de plaatselijke rechterlijke instanties beledigend maar evenzeer het hele systeem dat uitkomt tot in de Hoge Raad beledigend. Wij zijn bezig grondwetten te maken. Wij zijn bezig ons voor te bereiden een land te worden. Het is U bekend wat er met grondwetten kunnen gebeuren. Een ander partner van ons die enige jaren geleden onafhankelijk werd, had een een van de mooiste grondwetten van de wereld. Suriname heeft deze grondwet niet lang gekend. Wij wil-

len koste wat het koste vermijden dat een soortgelijke ontwikkeling zou kunnen plaatsvinden op Aruba.
Wij horen -U zult het vandaag gehoord hebben- stemmen opgaan dat wij in juli 1984, over een paar maanden, onafhankelijk moeten worden. Uitingen, uitlatingen die zeker niet op rationele gronden zijn gebaseerd maar die wij niet zonder meer naast ons kunnen neerleggen. Daarom zou ik U vandaag willen vragen of U als leden van de Staten Generaal bereid bent om met ons mee te blijven denken in de richting van de Cassatierechtspraak bij de Hoge Raad voor Aruba, ook in redelijk verre toekomst.
Helaas is het mij toegestaan slechts negen minuten in de eerste ronde het woord tot U te richten. Ik zal met aandacht naar Uw antwoorden luisteren en terugkomen in de tweede ronde.
Ik dank U wel.

DE VOORZITTER: Dank U meneer Eman.
Het woord is nu aan de heer Nisbet.

DE HEER B.J.M. NISBET (P.P.A.): Mijnheer de Voorzitter! Geachte leden van de Vaste Kamercommissie, geachte collega's Statenleden, collega's, dames en heren. Het is voor ons van de Arubaanse Patriotische Partij een groot genoegen U hier op Aruba in het kader van het contactplan te mogen ontvangen, al is het onder de huidige omstandigheden van dagelijkse intimidatie en bedreiging niet de normale Arubaanse sfeer van gastvrijheid.
Het is voor ons een bijzonder genoegen, aangezien deze ontmoetingen vooral ook dienen om U op de hoogte te brengen van de vorderingen ten aanzien van het uitvoeren van de consensuspunten van de Ronde Tafel Conferentie en daardoor de Aparte Status van Aruba.
De wens van de Arubaanse bevolking dateert zeker niet van heden. Deze wens Mijnheer de Voorzitter, werd op verschillende vergaderingen tussen de Antillen, Nederland en Suriname indertijd naar voren gebracht. Aruba voelde dat zij namelijk bevoogd werd op politiek, sociaal, economisch en cultureelterrein als gevolg van het huidige systeem. Een ieder die geen vreemdeling is in ons politiek Jerusalem en iets van onze geschiedenis of staatsrechten af weet, weet dat de oprichter van onze partij wijlen Juan Enrique Irausquin reeds jaren geleden heeft opgemerkt dat deze beweging het accent zeker niet zou zetten op afscheiding indien onze hoge regering in Nederland meer diligentie had getoond bij de inlossing van haar belofte en het bestuursapparaat in Willemstad meer gevoel had getoond voor de belangen van Aruba. Ofschoon wij vandaag niet meer zo ver zijn van deze afscheiding zien wij dit met gemengde gevoelens tegemoet. Niet vanwege het feit dat de hoge regering in Nederland nu wel meer diligentie toont of dat de regering in Willemstad nu wel meer diligentie toont of dat de regering in Willemstad nu wel meer gevoel toont voor de belangen van Aruba. Nee mijnheer de Voorzitter. Voor de simpele redenen omdat de Arubaanse bevolking in de verkeerde richting wordt geleidt en de vraag is of onze democratie in de toekomst gehandhaafd zal blijven?
Feit is mijnheer de Voorzitter dat minderheidsgroeperingen, en ik bedoel minderheidsgroeperingen in de ruimste zin des woords, nu al geen rechten hebben. Althans, nu al worden hun rechten niet meer gerespecteerd.
De vraag is of de leider van Aruba's grootste partij nog een verantwoordelijkheidsgevoel bezit en ook nog respect kan opbrengen voor de rechten van de mens.
Ik moet bij deze gelegenheid aan onze gasten een duidelijke boodschap meegeven over wat hier gaande is. De veranderingen die op ons eiland hebben plaatsgevonden sinds de vergadering ex artikel 26 in Den Haag, in 1981, waar U voor het eerst, hopelijk niet voor het laatst, een Arubaanse eenheid hebt kunnen merken. Momenteel is het zo dat niemand op dit eiland een ander politieke standpunt kan verkondigen, een andere mening kan uiten die niet overeenkomt met die van de meerderheidspartij of men is verrader

van het volk, etc. en dit alles binnen een zogenaamde democratie binnen het Koninkrijk der Nederlanden.
Mijnheer de Voorzitter! Bewijzen zijn er in overvloed. De motie van de fractie van de M.E.P. tegen het beleid van de Gezaghebber en het gebeuren op 24 april j.l. terwijl het een bekend feit is dat M.E.P. geen vergunning had voor de gehouden optocht. Ondernomen acties tegen collega leden Kelly en Flanegin die het lef hadden een eigen mening erop na te houden en conform die mening te handelen. Uitspraken tegen het Openbare Ministerie, het Gerecht, de Politieleiding ontkomt er ook niet aan.
Een jongen van 15 jaar verliest het leven als gevolg van de vele intimidaties en ook dat is niet genoeg. Nu is het de P.P.A. die openlijk becritiseerd wordt voor verrader en het volk dagelijks opgehitst tegen leden van de P.P.A.. Dit terwijl de P.P.A. als onafhankelijk partij het recht heeft op grond van haar principes, programma's en idealen zelfstandig te beoordelen of wij deelmogen uitmaken van een Centrale Regering ja dan nee. Wat wordt het in de toekomst? Een tweede Suriname? Wij hebben altijd gesteld dat het niet de constitutie is die garandeert of een democratisch systeem zal blijven bestaan maar de mentaliteit van politieke leiders.
Ik dank U.

DE VOORZITTER: Dank U meneer Nisbet.
Ik schors de vergadering voor 5 minuten.

De vergadering wordt hervat en de Voorzitter geeft het woord aan de heer Van Kemenade.

DE HEER J.A. VAN KEMENADE: Mijnheer de Voorzitter! Dank U wel. Mijnheer de Gezaghebber, dames en heren leden van de Eilandsraad van Aruba. Als voorzitter van de Nederlandse delegatie van Nederlandse parlementariers wil ik graag allereerst het woord tot U richten. Ik zeg U en in het bijzonder aan de woordvoerders van de onderscheiden fracties die hier hebben gesproken gaarne dank voor hun welkomswoorden. Wij zijn, mijnheer de Voorzitter, inderdaad op een bijzonder moment. Op een moment namelijk dat de afspraken gemaakt op de Ronde Tafel Conferentie van maart vorig jaar uitwerking moet worden gegeven. Afspraken en hun uitwerking daarvan die moeten en zullen resulteren in de Status Aparte van Aruba op 1 januari 1986, op weg naar onafhankelijkheid. Afspraken ook waaraan ook Nederland en het Nederlandse Parlement, en ik wil U dat hier ten overvloede verzekeren, zich zullen houden.
Veel moet nog worden gedaan zoals wij allen weten uit ervaring, en zoals wij trouwens ook nog vanmorgen op onze bespreking met het Bestuurscollege hebben gehoord. Veel moet nog worden gedaan om op verantwoorde en gedegen wijze deze afspraken tot concrete werkbare realiteiten te maken en veel van dat werk ligt ook in Uw handen. Wij zullen daar onverkort aan mee werken en wij hebben het vertrouwen dat het ook hier zal gebeuren.
Mijnheer de Voorzitter! Als voorzitter van de Nederlandse delegatie en namens de hele delegatie, wil ook een enkele opmerkingen maken over hetgeen gezegd is over de eventuele verantwoordelijkheid van het Koninkrijk, dus ook van Nederland inzake onderzoek en achtergrond van de overigens zeer betreurenswaardige gebeurtenissen waarvan Betico Croes onlangs het slachtoffer is geweest.
De Nederlandse delegatie wil er geen enkele misverstand over laten bestaan de verantwoordelijkheid, de gerechtelijke onderzoek, zowel in het algemeen als in dit geval volledig berust bij het Openbaar Ministerie en zonodig bij de rechterlijke macht. Naar de opvatting van de Nederlandse delegatie kan hier van enige verantwoordelijkheid van het Koninkrijk geen sprake zijn, met name ook niet omdat hier een van de meest essentiele verworvenheden van de democratische staatsinrichting in het geding is, namelijk

de scheiding der machten. Maar zelfs wanneer slechts de rol van het Openbaar Ministerie in het geding is, kan van een Koninkrijks verantwoordelijkheid geen sprake zijn omdat juist dan de interne politieke verantwoordelijkheid van de zelfstandige Koninkrijkspartner in het geding is en niet die dus van het Koninkrijk als zodanig.
Mijnheer de Voorzitter! Wij zijn ons ervan bewust dat de politiek en in bijzonder het proces van onafhankelijkheid in Aruba ook buiten deze zaal, ook onder de bevolking dus een grote belangstelling geniet. Dat is op zichzelf buitengewoon verheugend want de politiek is bij uitstek een zaak die gans het volk aangaat omdat zij over de belangen van dat volk handelt. Terecht heeft Betico Croes ook gezegd dat buitenparlementaire acties en activiteiten een wezenlijk deel kunnen uitmaken van een levende democratie. Maar, mijnheer de Voorzitter, dan dienen ook die acties en activiteiten getoetst te worden aan de criteria van die democratie. Een van de wellicht meest wezenlijke criteria van de democratie is zeker ook het respect voor minderheden en de volstrekte vrijheid van beweging en meningsuiting voor leden of vertegenwoordigers van die minderheden.
Het verheugd de leden van de Nederlandse delegatie dan ook dat alle sprekers vandaag in deze zaal en alle sprekers van de Eilandsraad afstand hebben genomen van sommige texten in de demonstratie van vanmorgen die aan die demostratiebeginselen afbreuk doen.
Mijnheer de Voorzitter! Gezegd dat Nederland als overwinnaar uit de Ronde Tafel Conferentie naar voren is gekomen. Ik acht die benadering niet juist. Gezamenlijk en in overeenstemming zijn wij op die Ronde Tafel Conferentie tot afspraken gekomen. Overwinnaar zijn wij allemaal omdat die afspraken tot stand zijn gekomen en overwinnaar zullen wij allemaal blijven als die afspraken ook deugdelijk en inderdaad voor de gestelde tijd zullen worden gerealiseerd.
De overwinning voor ons allemaal is pas echt een vaststand feit als het proces van voortgaande verzelfstandiging blijvend heeft geleid tot voor ieder bevredigende en voluit democratisch functionerende democratische samenlevingen vanuit een eigen verantwoordelijkheid maar zonder elkaar uit het oog te verliezen.
Ik dank U wel mijnheer de Voorzitter.

<u>DE VOORZITTER</u>: Dank U meneer Van Kemenade.
Het woord is nu aan de heer De Kwaadsteniet.

<u>DE HEER W. DE KWAADSTENIET</u>: Mijnheer de Voorzitter! U hebt in Uw openingswoord de zitting hier een historische gebeurtenis genoemd. Ik denk dat dat juist is.
Wat dat betreft, is dat overigens niet de eerste historische zitting. Wij hebben er gelukkig al verschillende in de afgelopen jaren met elkaar gehad. Een van zaken die U onderstreepte was dat er getoond moest worden dat men op eigen benen zou kunnen staan. Ik denk dat het volstrekt juist is en het onderstreept dat wij een duidelijk onderscheid moeten maken tussen de dingen die wij gezamenlijk moeten doen en de dingen die intern in de Nederlandse Antillen moeten worden opgelost; binnenlandse aangelegenheden.
Mijnheer de Voorzitter! Wij hebben met belangstelling de uiteenzettingen gehoord welke van de zijde van de leden van de Eilandsraad naar voren zijn gebracht, zij het niet altijd dat het onze instemming had. Er is van de zijde van de Nederlandse delegatie ten aanzien van het problematiek waarvoor wij met elkaar staan een duidelijke gemeenschappelijke lijn. Die lijn die vindt met name terug zoals die neergelegd is in de conclusies van Ronde Tafel Conferentie van maart 1983 tussen de deelnemers aan die Conferentie. Nederland zal zich aan die afspraken houden. Wij voeren als Nederlandse parlementariers voor zover het aan ons ligt de conclusies van de Ronde Tafel Conferentie van maart 1983 uit en wij zullen die daadwerkelijke uit-

voering bevorderen en wanneer er gedacht wordt dat Aruba soms weleens wat alleen zou moeten, dan zou ik wel willen zeggen dat niemand behoeft heeft over hetgeen overeengekomen is alleen te effectueren. Dat is een zaak van de Nederlandse Antillen, van de Eilanden van de Nederlandse Antillen en van Nederland tesamen.
Mijnheer de Voorzitter! Er is ook even gesproken over de demonstratie van vanmorgen. Demonstraties zijn in een vrije samenleving een groot goed. Aan de andere kant zou het zo moeten zijn dat in een vrije democratie waarin een goed parlement functioneert, buitenparlementaire acties overbodig zouden zijn.
Dat wil niet zeggen dat ertegen moet zijn. Die demonstraties kunnen heel goed zijn als die demonstratie niet zorgen voor een onnodige polarisatie en wat dat betreft is het de moeite waard dat zowel de heer Betico Croes als de heer Eman daar met nadruk op hebben gewezen. Demonstraties moeten binnen goede democratische perken blijven. Overigens heb daarover geen hard hoofd in, ten diepste en wezenlijk want ik heb in het algemeen begrepen, ook al zijn er soms emoties, dat de Arubaanse bevolking een vriendelijke bevolking is.
Mijnheer de Voorzitter! Er is ook gesproken over het Nederlands-Antilliaans Kabinet. Het is een binnenlandse aangelegenheid van de Nederlandse Antillen. Ik onderstreep dat. Het wil overigens niet zeggen dat de Nederlandse parlementariers voor gebeurtenissen zoals die hier dan zijn, geen belangstelling zouden hebben. Dat hebben ze natuurlijk wel. Wat dat betreft biedt U mij de gelegenheid door een opmerking in die richting uit te lokken de mogelijkheid om te zeggen dat de samenstelling van een Nederlands-Antilliaans Kabinet wanneer er wijze compromissen gesloten worden, door wijze politici, dat het de zaak binnen de Nederlandse Antillen zelf tot elkaar zou kunnen brengen en de potenties om dergelijke compromissen op tafel te leggen, zijn zeker binnen de kring van de Arubaanse politici mede aanwezig.
Mijnheer de Voorzitter! Er is gesproken over de mogelijkheid van een versnelling van de datum van de Status Aparte. Wanneer U het voorgaande van wat ik gezegd heb in aanmerking neemt dan is die versnelling niet noodzakelijk want dan komt het met de Nederlands-Antilliaans Kabinet inmiddels wel goed en ik heb begrepen waarom er eventueel een versnelling van de Status Aparte zou moeten zijn. Ik wil duidelijk uitspreken wat het standpunt van de Nederlandse delegatie ten aanzien van een eventuele versnelling. Wij achten een versnelling niet wijs wil Nederland daaraan meewerken. De Nederlandse delegatie staat op het standpunt dat het antwoord daarop nee is. Verder zijn er twee redenen aanwezig.
In de eerste plaats is het technisch niet mogelijk, gelet op alles wat gebeuren moet en geregeld moet worden om de zaken goed te laten verlopen. Daarover zijn brede uiteenzettingen gegeven op papier, die kunt U nalezen. Ik zal ze hier niet herhalen. Op de tweede plaats is het politiek niet gewenst om tot een versnelling te komen. Het gaat anders om een onzorgvuldig te behandelen zaak en wij moeten ons aan de afspraken houden die wij met elkaar, niet alleen Aruba, die wij met elkaar gemaakt hebben op de Ronde Tafel Conferentie van maart 1983.
Overigens is het volstrekt duidelijk dat iedereen die zou denken dat het dan op de lange baan geschoven wordt, dat hij het uit zijn hoofd kan zetten want in de conclusies van de R.T.C. staat over de Status Aparte in punt 5. Deze status zal ingaan op 1 januari 1986. Mijnheer de Voorzitter, er staat wat er staat. Er is maar één tijdstip.
Ten aanzien van de defensie mijnheer de Voorzitter, een korte kanttekening. Dat punt dat wordt actueel maar dat is op dit ogenblik nog niet een brandend heet punt. Wij zullen er natuurlijk met elkaar de nodige aandacht aan moeten besteden maar wij moeten er geen moeilijk punt van maken. Wij moeten te zijner tijd met elkaar die problematiek oplossen. Daarover is er een afspraak gemaakt tijdens de Ronde Tafel Conferentie in maart 1983

en die afspraak is neergelegd in de punten 10 en 11 van de conclusies die daar zijn getrokken waarbij nadrukkelijk naar voren is gebracht dat over deze zaak nader met de Nederlandse Antillen en met Aruba in overleg zal worden getreden op het moment dat de onafhankelijkheid ingaat.
Men moet een zaak goed beseffen en dat is de principiële benadering van de zijde van Nederland dat wanneer een land zelfstandig wordt, dat het dan niet voor de hand ligt dat een ander land zorgt voor de defensie van dat pas onafhankelijk geworden land. Het is een volstrekt logische zaak, dat kan een kind begrijpen. Het wil overigens niet zeggen dat die zaak niet besproken dient te worden. Die zaak dient natuurlijk wel besproken te worden en dat is dan met zoveel woorden in de conclusies van de Ronde Tafel Conferentie neergelegd. Hoe dat precies uitgewerkt dient te worden valt nader te bezien. Er zijn gedachten erover geoppert, dat moeten wij nader met elkaar bekijken.
Ik heb ook maar een beperkte tijd en kan daardoor maar enkele punten aanvoeren.
De heer Nisbet heeft nog gewezen op het punt, anderen hebben daar trouwens ook op gewezen dat een democratie niet gegarandeerd is wanneer je een redelijke grondwet hebt. Een democratie functioneert alleen wanneer je met elkaar gezamenlijk de politieke wil hebt om samen, niet als meerderheid alleen, niet als minderheid alleen, dwars te liggen, elkaar te overspelen, maar gezamenlijk als democratie bereid bent met je politieke gezamenlijk wil die democratie in stand te houden. De rechten van de meerderheid te erkennen, de rechten van de minderheid te erkennen, ook over en weer elkaars plichten te erkennen.
Het is een kwestie van mentaliteit en politieke wil mijnheer de Voorzitter. Ik denk dat dat een zeer essentieel punt is in het geheel. Daar kan veel woorden over op papier schrijven maar op de werkelijkheid aan, zoals terecht is opgemerkt, wanneer sommigen zeiden: let ook eens op Suriname. Wij moeten gewoon met elkaar samen over de dingen denken, samen over de zaken spreken, met elkaar over de zaken werken en dan met elkaar proberen zo goed mogelijk uit de problematiek te komen. Niet ten koste van elkaar maar ten bate van elkaar. Ten bate van alle mensen waarvoor wij als volksvertegenwoordigingen verantwoordelijk zijn.
Niet alleen voor vandaag maar ook voor morgen, voor overmorgen. Niet voor twee jaar, niet voor tien jaar maar mogelijk eventueel voor 100 jaar.
Dank U wel.

DE VOORZITTER: Dank U meneer De Kwaadsteniet.
Ik geef thans het woord aan de heer Aarts.

DE HEER H.J.B. AARTS: Mijnheer de Voorzitter! Ik wil ingaan op een aantal opmerkingen die gemaakt zijn over de ontwikkelingshulp. Ik wil voorafstellen dat er -denk ik- in de internationale politiek op dit onderdeel is dat zo wezenlijk in discussie is als de werkwijze, de activiteit van de ontwikkelingshulp zoals die in de loop van de laatste tientallen jaren in de wereld gestalte heeft gekregen.
Een ding staat vast. Datgene wat gezegd is door de heer Betico Croes en door de heer Eman, daar ben ik er helemaal mee eens. Ik denk dat daarover ook in het denken over ontwikkelingssamenwerking geen enkel misverstand is.
De heer Croes heeft gezegd: "Uitgangspunt is dat de hulp zichzelf overbodig moet maken."
De heer Eman zei: "Het doel van ontwikkelingshulp is het onafhankelijk maken van de bevolking". Ik geloof dat de heer Eman gelijk heeft, dat bewezen is in de afgelopen jaren in diverse landen, niet alleen hier, dat ontwikkelingshulp vaak leidt tot grotere afhankelijkheid. Er moet dus gestreefd worden een zodanige relatiepatroon te krijgen tussen donorlanden en landen die hulp krijgen dat het andere effect, het voornaamste effect

bereikt wordt, namelijk, dat een land zich langzamerhand gaat bevinden in een proces waarin economische onafhankelijkheid het doel wordt.
Mijnheer de Voorzitter! Wanneer wij uitgaan dat ontwikkelingshulp slechts een onderdeel is van een proces, geen hoofddoel op zich, slechts additioneel kan worden gegeven, slechts een onderdeel van het beleid kan vormen en niet structureel is voor de toekomst, dan moeten wij oppassen dat wij niet in contradictie vervallen. Wat ik vandaag hier weer gehoord heb en wat je vaker in deze discussies krijgt is dat het weliswaar gezegd wordt, maar dat later uit de discussie blijkt dat men steeds meer vraagt en steeds meer eist op het gebied van ontwikkelingshulp. Men moet de relatie zien tot het doel dat men zelf stelt.
Men moet de ontwikkelingshulp nooit optuigen want dan krijgt men dat het verbijzonderd wordt. Het gaat een eigen functie krijgen en dan krijgt men het effect dat wij zelf veroordelen. Het kan alleen maar wanneer je als land of als eiland beschikt over een integrale ontwikkelingsplan over meerdere jaren, op langere termijn waarin je ook in de fase van de ontwikkeling duidelijk kunt aangeven en kunt aantonen hoe de ontwikkelingshulp wordt afgebouwd. Het moet zichtbaar zijn, niet alleen voor de kwantiteit maar het moet ook zichtbaar zijn doordat je aangeeft op welke specifieke terrein de ontwikkelingshulp kan functioneren.
Mijnheer de Voorzitter! Dat ontwikkelingsplan daar bent U nog mee bezig, daar bent U nog niet ingeslaagd en ik zou U willen adviseren, maakt U daar haast mee. Het integrale ontwikkelingsplan van Aruba, later eventueel met de ontwikkelingsplannen van andere landen voor zover die nog - zolang U niet volledig zelfstandig bent - met elkaar gemaakt kunnen en moeten worden. In dat integrale ontwikkelingsplan moet U voor de toekomst niet alleen denken aan de Nederlandse ontwikkelingshulp maar U zult ruimer moeten gaan kijken. U zult moeten gaan kijken in de regio. U moet ontwikkelingssamenwerking hebben met de regio, die is veel belangrijker voor de verre toekomst dan ontwikkelingshulp en ontwikkelingssamenwerking met het oude moederland. U zult Uw hulp en samenwerking moeten objectiveren door te gaan kijken naar de EEG, de U.N.D.P., de Verenigde Naties, die per definitie een veel opener karakter hebben dan de relatie die U hebt met het land dat vroeger kolonisator was. Dat is een ervaring die in vele landen ter wereld gebleken is. U moet in dat opzicht Uw eigen lijn trekken en Nederland wil de verantwoordelijkheid nemen om in de lijn die U trekt en op de punten die van belang vindt, met U mee te denken en U hulp te geven.
Mijnheer de Voorzitter! De heer Betico Croes heeft ook gezegd dat ontwikkelingshulp moet bijdragen tot een evenwichtige levensstandaard voor alle delen van de Arubaanse bevolking. Dat is een belangrijke zaak wat daar genoemd wordt. Ontwikkelingssamenwerking heeft in het verleden er vaak toe geleid dat de "gap", de tegenstelling tussen de rijken en de armen groter is geworden. Ik heb er nu geen tijd om het uit te werken maar het is een groot gevaar en U moet een bewust beleid voeren dat U de effecten van de economische groei die U genereert door ontwikkelingshulp, hopelijk wordt het evenredig verspreid over alle lagen van de bevolking hier op Aruba en over alle regio's en alle groepen, ongeacht het feit of zij nu toevallig aan de economische ontwikkeling van Uw land meer of minder bijdragen.
Dan komen wij aan het punt: "Wat wil dat donorland Nederland?" Wij willen meepraten met U maar wij hebben onze principes. Onze Nederlandse ontwikkelingshulp is gestoelt op minstens twee belangrijke uitgangspunten. In de eerste plaats willen wij hebben dat het land waar wij aan de ontwikkeling toe dragen zich houdt naar de mate van het mogelijke in de sociaal economische sfeer, aan de sociaal-economische en aand e klaasieke mensenrechten. In de tweede plaats, dat het bijdraagt aan de efficiente ontwikkeling van het land. Dat laatste zijn wij verplicht omdat onze belastingbetalers ons ter verantwoording roepen hoe dat hun geld besteed wordt.

Onder die omstandigheden is een dialoog mogelijk en is Nederland er toe bereid om de consequenties van die dialoog te aanvaarden.
Er is gesproken of Aruba een Derde Wereld land is of een onderdeel van het Koninkrijk? Mijnheer de Voorzitter, de vraag stellen is de vraag beantwoorden. Aruba is natuurlijk voor ons niet een normaal Derde Wereld land. Integendeel.
Overigens moet ik U zeggen als dat zo zou zijn, zou U geen cent ontwikkelingshulp krijgen want U welvaart, gelukkig, is hoger dan alle landen die wij in onze concentratiebeleid hulp geven. Nee, U hebt een speciale positie. U hebt een eigen begroting. U hebt een eigen Minister voor Antilliaanse Zaken. Maar dat houdt niet in dat de criteria die wij hebben voor de hulp aan andere landen ook niet voor U zouden gelden. Die criteria heb ik genoemd en ik denk dat dat criteria zijn die erop gericht zijn om in welk land dan ook, ongeacht het verband waarin het werkt, binnen dit Koninkrijk of daarbuiten, in Afrika, in Azië, in Zuid-Amerika, bij te dragen aan het welzijn van de bevolking ter plaatse.
Andere criteria willen wij hierbij niet in het geding brengen. De zelfstandigheid van de eigen begroting van de Antillen is op zich niet zo'n wezenlijke zaak. Het is de vraag wat je wilt bereiken met je ontwikkelingshulp?

Mijnheer de Voorzitter! Ik heb begrepen dat de heer Croes -het was me niet helemaal duidelijk- gezegd heeft: Wij zijn het niet eens zijn met plafond voor ontwikkelingshulp. Ik neem aan dat hij bedoelde dat 5% eigenlijk een te gering deel is, anders hoor ik dat wel in de tweede termijn. Er is ook door de heer Eman erop gewezen dat zij het niet helemaal eens zijn met de ontwikkelingshulp. Ik denk toch dat hij verstandig aan doet wanneer dit in de Staten aan de orde komt, dat hij toch positief beoordeelt het feit dat de Nederlandse regering, nu voor de eerste keer, een vast percentage van de begroting gealloceerd heeft aan de Nederlandse Antillen. Dat is 5%.
Dat is al op zich een bevoorrechte positie want er is geen enkel ontwikkelingsland die een garantie krijgt voor een percentage ontwikkelingshulp. Ik geloof dat U dat dus moet nemen, misschien in een enkele geval kan het nadeel hebben, een bepaald jaar, maar gemiddeld genomen denk ik dat U daar, althans financieël op vooruit gaat.
Door de heer Croes is ook een belangrijk punt genoemd en ik kan me dat voorstellen dat de heer Van der Stee dat inderdaad in het verleden ooit genoemd heeft; de kwijtschelding van de schulden die U in het verleden hebt moeten maken bij Nederland vanwege de leningen die zijn aangegaan. Ik denk dat wij hier met de Nederlandse regering in de toekomst nog weleens van gedachte kunnen wisselen want ook in Nederland is het niet zo dat wij het altijd met de regering eens zijn. Ik denk toch te kunnen spreken in de gedachte van de Nederlandse regering als zij van mening is dat op het moment wanneer er een nieuwe staatkundige volkenrechterlijke situatie optreedt, dat dan dit een zeer bespreekbaar punt zal zijn.
Ik herinner U aan de onderhandelingen met Suriname op de dag dat Suriname onafhankelijk werd, zijn alle schulden kwijtgescholden. Ik zie niet dat die zelfde lijn niet ten opzichte van de Antillen zal worden gehandhaafd. Integendeel. Iets anders is dat het kwijtschelden van schulden op U -vind ik- een verantwoordelijkheid legt dat U niet denkt: Die zijn we kwijt, wij zijn van de lasten af.
Maar het voordeel dat U daaraan hebt omdat U niet meer hoeft af te lossen en Uw rente hoeft te betalen dat U dat specifiek benut in de bedoeling van de ontwikkelingssamenwerking, dus het scheppen van voorwaarden voor een betere economische en sociale ontwikkeling.
Mijnheer de Voorzitter! Ik heb de indruk dat er een aantal concrete punten nog besproken kunnen worden in de werkgroepen en dat ik daar dus niet op inga.

Ik moet nu toch wel noemen het woord Aquanova waar de heer Eman over gesproken heeft omdat dat echt een zaak is die van belang is. Ik aarzel niet -ik weet niet of ik namens iedereen spreek- om te zeggen dat dit in het Parlement dit het niet meest gelukkige voorbeeld is geweest. Laten wij dat erkennen. Het was een experiment en wij hebben daar -mevrouw Jabaaij heeft het onder anderen gedaan -diverse keren zeer indringende vragen over gesteld. Wij zijn daar niet helemaal gelukkig mee. Maar, Mijnheer de Voorzitter, het loopt en wij zullen het blijven volgen.
Wij hebben over twee weken de begroting van Antilliaanse Zaken, wij zullen daar nog eens op terugkomen. Je moet ook durven erkennen dat je in zo'n situatie eens fouten maakt. Het is niet helemaal goed geweest. Laten wij kijken wat wij eraan kunnen doen. In ieder geval is zo dat wij er veel van geleerd hebben.
Dank U wel.

DE VOORZITTER: Dank U meneer Aarts.
Ik geef het woord aan de heer Zoutendijk.

DE HEER G. ZOUTENDIJK: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou nog enkele afsluitende opmerkingen willen maken over de Status Aparte en haar consequenties. Die Status Aparte per 1 januari 1986, die wordt door alle partijen, in de Nederlandse Antillen zowel als in Nederland erkend. Wat dat betreft, is er unanimiteit binnen de Nederlandse delegatie ook voor wat betreft de onmogelijkheid en de onwenselijkheid van versnelling. Nederland zal zich aan zijn afspraken houden. Dat heeft de heer Van Kemenade en de heer De Kwaadsteniet al gezegd en als ik dat ook zeg, dan is dat blijkbaar een grotere politieke meerderheid voor dan ooit in het Nederlandse Parlement bereikbaar bij belangrijke onderwerpen en U kunt dus van ons op aan.
Dat veranderingsproces naar de situatie per 1 januari 1986, zal nog de nodige moeite kosten. Twee jaar is een korte tijd. Daarvoor is nodig een goede planning en daarvoor is nodig te letten op wat er op het kritieke pad zit en acties te nemen wanneer er vertraging ergens op dat kritieke pad dreigt te ontstaan.
Natuurlijk is de politieke wil primair van belang en die is zeker op Aruba zeker aanwezig. Ook de bereidheid tot politieke samenwerking en wat dat betreft, althans binnen de Antillen, maken wij ons wel enige zorgen.
Tenslotte, de noodzaak van deskundige bijstand waar ons land Nederland uiteraard toe bereid is, maar er is meer en ik wou eigenlijk herhalen datgene wat ik vanochtend in de besprekingen met het Bestuurscollege al aan de orde gesteld heb en dat zal dan wel te maken hebben met mijn bedrijfsmatige achtergrond dat ik constateer dat er sprake is van een groot nieuw project, natuurlijk primair een politieke zaak, maar toch ook een zaak waarop wij praktisch zakelijk naar moeten kijken en waar een toepasbaarheidsonderzoek noodzakelijk is. Want er ontstaat een nieuwe situatie en alle consequenties moeten dan nauwkeurig worden bekeken. De politieke consequenties, de juridische consequenties zijn al aan de orde geweest, hoe belangrijk het is dat de onafhankelijkheid van het justitieel apparaat behouden zal blijven en dat het respect voor het justitieel apparaat ook behouden zal blijven. De personele consequenties en de financiele consequenties. Vooral wat het laatste betreft wil ik dan ook een enkele opmerkingen maken. De financiele situatie is moeilijk, veel moeilijker op dit moment dan op het moment van de Ronde Tafel Conferentie in maart vorig jaar. Dat geldt voor Nederland, dat geldt voor de Antillen en binnen de Antillen ook voor Aruba. Wij hebben te maken met de recessie, wij hebben te maken met een zich steeds verder opwaarderende dollar en de gevolgen daarvan ook voor het toerisme en de olie-industrie.
De Status Aparte zal leiden tot extra uitgaven. Een grotere ambtelijke infrastructuur die nodig is. Meer beleidsambtenaren die nodig zullen zijn

en vele andere zaken omdat je nou eenmaal meer zelf moet doen wat nu elders geschied.
Anderzijds komen de verschillen. Het hele systeem van inkomensoverdrachten zoals het nu bestaat tussen eilandgebied en land en omgekeerd en zoals het straks zal bestaan tussen het land Aruba en de Unie en omgekeerd. Dat zal natuurlijk heel anders zijn. Hoe zal het uitwerken? De kosten-baten analyse zal het geheel, de gevolgen op de inkomsten en uitgaven lijkt mij bijzonder belangrijk want wij kunnen niet meer afgaan op wat er in maart 1983 zo ongeveer werd geschat. Daarover hebben wij op dit moment geen enkele duidelijkheid gekregen. Ik denk niet dat het gemakkelijk zal zijn maar wel dat eraan gewerkt zal worden opdat wij niet over enige jaren met onaangename verrassingen geconfronteerd zullen worden. Dat zal immers niet in het belang zijn van Aruba in de eerste plaats en ook niet in het belang van Nederland.
Dank U wel.

DE VOORZITTER: Dank U wel mijnheer Zoutendijk.
Het woord is aan de heer Betico Croes in de tweede ronde.

DE HEER G.F. CROES: Mijnheer de Voorzitter! Vanochtend tijdens de manifestatie heeft de heer Van Kemenade een uitspraak gebezigd die hij vandaag weer herhaald heeft: "Jullie hebben bepaalde politieke problemen die jullie intern moeten oplossen".
Toen heeft iemand uit het publiek geschreeuwd: "Wij zijn nog steeds kolonie van Nederland en wij zijn nog steeds rijksdelen."
Ik heb daarop aangevuld dat Aruba - want de heer Van Kemenade zei dat wij eigen verantwoordelijkheid moeten dragen - aangezien het juist dit eiland Aruba is die voor de onafhankelijkheid heeft gekozen, het de wil van deze bevolking getuigt om eigen verantwoordelijkheid te dragen. Wanneer er bepaalde politieke problemen zijn, na de Ronde Tafel Conferentie zijn wij overeengekomen dat Aruba uit het Antilliaans verband zal treden op 1 januari 1986.
Wij hebben dat op tripartiete basis, tussen Nederland, Nederlandse Antillen en Aruba, zijn wij dat overeengekomen dat getuigt van de Nederlandse medeverantwoordelijkheid voor de garantie voor de nakoming van deze besluiten, van deze conclusies en premier Lubbers heeft aan de slotzitting van deze conferentie gezegd dat Nederland zich garant zal stellen voor de nakomeling daarvan.
Nu een vraag aan de Nederlandse parlementariers: Gezien het feit dat op dit ogenblik de meerderheid van alle bevolkingen van de Nederlandse Antillen vertegenwoordigd zijn in de Centrale Regering en slechts Aruba uitgesloten is uit de regering. Stel eens voor dat dit als gevolg zou hebben dat wij nietklaarkomen in januari 1986. Welke garanties krijgen wij dan van Nederlandse zijde? Draagt Nederland in deze geen verantwoordelijkheid? Hoe vertaalt U dan artikel 26 van de ERNA wanneer onze belangen worden beknot of in gevaar dreigen te geraken dat wij de Koninkrijks regering en het Koninkrijks parlement kunnen adiëren? Artikel 70 van de Staatsregeling, welke beroepsinstantie nooit in het leven is geroepen.
Mijnheer de Voorzitter! Ik ben het helemaal met de heer Van Kemenade eens, hetgeen op gerechtelijk gebied en justitieel gebied geschied moeten wij aan de justitiele autoriteiten overlaten. Maar, Aruba bevindt zich op een crucial moment op de weg naar de onafhankelijkheid er zijn nog steeds krachten binnen deze gemeenschap die dit streven proberen te dwarsbomen. Ik ben hier op Aruba afgetuigd door politiemensen, ik ben ten onrechte in de gevangenis gekomen, men heeft op mij geschoten en nu probeer ik voor mijn recht op leven op te komen en ik vindt dat het onderzoek niet op objectieve wijze is geschied. Mag dat niet aan de kaak gesteld worden? Ik heb gezegd: Mochten de middelen nationaal uitgeput zijn, dan zullen wij ook internationale wegen bewandelen.

Intimidatie vindt er misschien plaats maar daar zijn de politieke leiders niet verantwoordelijk voor. Wanneer er vanmorgen bepaalde spreuken zijn gebezigd -ik heb gewezen naar een bordje waarop iemand getekend heeft dat de heer Nisbet opgehangen dient te worden- wij keuren dat natuurlijk af, maar de overige leuzen kunnen wij niet afkeuren. Wij hopen dat de heren die steeds maar zeggen dat zij zich bedreigt voelen dat zij misschien een gewetenswroeging krijgen binnen deze gemeenschap dat zij bezig zijn, met één Statenzetel van de acht, de overige eilanden te helpen in de regering te blijven terwijl er maatregelen worden getroffen die ten nadele werken van de Arubaanse bevolking.
Mijnheer de Voorzitter! Ik heb het gisteren gezegd. De woorden van Bilderdijk heb ik gebezigd: In het verleden ligt het heden, in het nu wat worden zal. De heren van de P.P.A. zeggen: Juridisch hebben wij het recht om in de regering te blijven. Wij zeggen: Tegen de achtergrond van de conclusies van de Ronde Tafel Conferentie waarbij wij allen overeengekomen zijn dat Aruba land zal worden binnen het Koninkrijk, geloof ik dat wij nu onze ogen moeten richten op de toekomst en niet op het verleden. Dat wil zeggen dat wij de politieke wil moeten op brengen om aan de Unie tussen Aruba en de Nederlandse Antillen inhoud te geven. Wij hebben nog gesteld dat tijdens de overgangsperiode na de Status Aparte, uitgaande van de ervaringen die wij opgedaan hebben in samenwerkingsverband tussen Aruba en de Nederlandse Antillen tijdens de overgangsperiode of de mogelijkheid bestaat dat deze Unie ook na de onafhankelijkheid op volkenrechterlijke basis kan worden voortgezet?
Mijnheer de Voorzitter! Hetgeen zich op dit ogenblik op politiek gebied zich voordoet, levert gevaar op voor de totstandkoming van de Unie. Ik geloof dat het en in het belang is van de Nederlandse Antillen, van Aruba en van Nederland dat een ieder de politieke wil opbrengt om aan het democratisch recht van de Arubaanse bevolking inhoud te geven teneinde de politieke wil te kunnen tonen voor het samenwerkingsverband daarna.
De afspraken van de R.T.C. willen wij ook nakomen maar dan moet je ook uitgaan van de zelfbeschikkingsrecht van de bevolking der eilanden. Bij de formatie van de Centrale Regering dient het democratisch recht gerespecteerd te worden uitgaande van de meerderheid, zullen wij daaraan inhoud geven en de R.T.C. besluiten na komen.
Zolang deze situatie zich blijft voordoen, levert het ook gevaar voor de R.T.C.
Ik wil daarbij vermelden; wij willen de Status Aparte hebben want het is in het belang van Aruba voor een planmatige en ordelijke voorbereiding van de onafhankelijkheid. Mocht het onverhoopt zo blijven dat de polarisatie steeds erger wordt, dat de zaak escaleert, dan wil ik namens de Arubaanse bevolking ook aan de orde stellen de mogelijkheid, het alternatief van een voorbereiding van de onafhankelijkheid van Aruba maar dat is onze allereerste wens niet.
Mijnheer de Voorzitter! De heer Eman heeft ook over defensie gehad. U kent ons standpunt. Wij wensen dat Nederland zich garant stelt voor de territoriale integriteit, ook na de onafhankelijkheid. Wij kunnen begrip opbrengen voor het Nederlands standpunt maar Nederland heeft zich garant gesteld voor het niet tot een abrupt einde geraken van deze defensiegarantie. Dat wil zeggen dat Nederland zich sterk zal maken voor een internationale garantie voor de territoriale integriteit van Aruba.
Ook hebben wij de mogelijkheid geuit en de wens uitgesproken voor de handhaving van cassatie rechtspraak.
Mijnheer de Voorzitter! Vandaag tijdens de lunch hebben wij met de Voorzitter van de delegatie de heer Van Kemenade gesproken over de tendenzen in de regio van de ondemocratische staten. Neem bijvoorbeeld Grenada, Suriname, uit welke hoek is een verstoring van de democratische rechtsstaat gekomen? Uit de gewapende hoek. Uit het apparaat dat de wapens in handen

heeft. Wanneer wij stellen dat wij voelen en dat wij bepaalde sterke indicaties hebben dat wij in een politie staat zijn beland, dan geloof ik dat wij Nederland moeten attenderen dat Nederland ons ook zal helpen met het oprichten van een politie apparaat zonder militair karakter en dat Aruba geen voorstaander is van een eigen Arubaanse verdedigingsgarde, geen militaire apparaat, maar voor de externe defensie waarborgen wil hebben van organisaties of Nederland alleen, onder internationale organisaties of een consortium van landen.
Mijnheer de Voorzitter! Ten aanzien van ontwikkelingshulp heeft de heer Aarts de zaak van Aquanova aangesneden. Allereerst wil ik antwoord geven op het plafond.
Wij vinden dat het stellen van een plafond in tegenspraak is met een ontwikkelingsprogram. Wij vinden dat een ontwikkelingshulp zich moet richten op de behoefte van ons eiland. Wij zeggen daarbij: Wij dragen de eerste verantwoordelijkheid en ontwikkelingshulp is aanvullend. Door het feit dat wij onafhankelijk wensen te zijn willen wij de kanalen en mogelijkheden open houden om ook op andere internationale instanties te adiëren teneinde aan de behoefte van de Arubaanse bevolking te kunnen voldoen. Wij hebben wel bezwaren op de unilaterale opleging van een verdeelsleutel. Daar hebben wij bezwaren tegen.
Ten aanzien van de Aquanova heb ik vandaag van de oppositie vernomen dat het Bestuurscollege de schuld heeft maar van Nederlandse zijde werd gesteld: Wij hebben allemaal de schuld op ons genomen. Ik wil stellen dat in 1975 de financiele situatie van Aruba erg slecht uitzag. Op dat ogenblik werden wij gedwongen in zee te gaan met een Nederlands experiment. Erger nog, op het moment dat wij een contract hadden voor vier eenheden, heb ik aan beraadslagingen in Nederland deelgenomen en heeft men nog in Nederland gepoogd ons onder druk te zetten om in zee te gaan met een vijfde eenheid. Dat hebben wij verworpen. Ik ben het helemaal met de heer Nel Oduber eens wanneer hij stelt dat ontwikkelingshulp niet gebonden mag zijn. Wij praten over ontwikkelingssamenwerking. Maar, het moet nog financieël-economisch noch qua kwaliteit ten nadele zijn van de Arubaanse bevolking.
Mijnheer de Voorzitter! Ik heb gemeend maar niet in te moeten gaan op bepaalde opmerkingen van de zijde van de Arubaanse oppositie. Wij hebben de meerderheidsprincipe dat de meerderheid regeert en dat het recht van de minderheid wordt gehoord en gerespecteerd. Het moet niet zo zijn dat de minderheid zich de pretentie aanneemt om de lakens op dit eiland uit te delen. Dat hebben wij altijd gesteld.
Daarom vraag ik mij af waarom wij beticht worden van zekere dictatoriale tendenzen waarom er van intimidatie wordt gesproken.
Ik zal het dan afronden. Bij ons komt het op het ogenblik hier op neer dat op het ogenblik dat wij de oplossing van al de problemen binnen de Antillen zien, dat wij op politiek gebied niet meer polariseren. Wanneer houdt dat op? Het houdt op wanneer het democratisch recht van de Arubaanse bevolking wordt gerespecteerd. Dat zal ten goede komen aan de voorbereidingen op staatkundig gebied en ten goede komen aan de maatregelen die getroffen moeten worden op sociaal-economisch gebied. Zolang dat niet gebeurt, kunnen wij blijven praten, kunnen wij plannen blijven ontwerpen maar wij komen niet verder.
Ik dank U wel.

DE VOORZITTER: Het woord is nu aan de heer Eman.

DE HEER J.H.A. EMAN: Mijnheer de Voorzitter! Zoals uit mijn eerste ronde bleek was het geenszins de bedoeling van onze fractie om interne aangelegenheden naar buiten te brengen en dit met de Nederlandse delegatie te bespreken. Tot mijn spijt is dit echter toch gebeurt door anderen, hetgeen ons dwingt, weliswaar zo kort mogelijk toch even te reageren. De demonstra-

tie die U ontvangen heeft heden ochtend op het vliegveld klinkt bij ons vreemd in de oren wanneer wij horen dat het een buitenparlementaire actie was. Het doet denken aan de bewegingen in Nederland die heel vaak buitenparlementaire acties of demonstraties organiseren.
Hetgeen U heden ochtend gezien heeft op het vliegveld was een demonstratie, georganiseerd door de MEP. Dagenlang oproepen voordat U hier aankwam via alle radio's. Het is georganiseerd op de wijze zoals het vaker wordt gedaan op Aruba dat de arbeiders van de Tijdelijke Arbeidsvoorziening de ochtend vrij krijgen met de opdracht om op het vliegveld aanwezig te zijn op het uur dat U aankomt.

DE VOORZITTER: Mijnheer Croes.

DE HEER G.F. CROES: Mijnheer de Voorzitter, dit is niet gebaseerd op de waarheid.

DE HEER J.H.A. EMAN: Mijnheer de Voorzitter! Gisteren avond nog toen er door wanbeleid weer eens de stroom uitviel op Aruba, reed in de duisternis een van de wagens van de MEP met luidsprekers rond in Pos Chiquito en Savaneta met de mededeling dat de werkers van de Tijdelijke Arbeidsvoorziening U vanochtend demonstrerend moesten ontvangen. Gevolg van duidelijke ophitsing zijdens de MEP. Maar zoals ik al zij is dit slechts ter rectificatie van een indruk als zou het hier gaan om een spontane demonstratie van de Arubaanse bevolking.
Ontwikkelingshulp is besproken. Er werd verwezen naar het plafond waar ik niet over gesproken heb. Ik heb vaker naar voren gebracht dat ontwikkelingshulp, het woord alleen maar roept bij mij altijd het woord bedelaar op. Onze discussie is nooit geweest de hoogte van de ontwikkelingshulp. Wij hebben nooit gediscussieerd of 5 of 7 of 2% moest zijn maar de wijze waarop. De wijze waarop de gelden die ter beschikking gesteld moeten worden, die moeten zodanig ter beschikking gesteld worden dat het de onafhankelijkheid van de bevolking tot doel heeft en niet een steeds meer afhankelijk maken. Voor ons is dat verre weg het belangrijkste.
Dat vaak het fout bij het ontvangend land ligt en heeft gelegen, dat willen wij niet ontkennen.
Maar dat betekent niet dat wij samen voor de toekomst, zeker voor Aruba, terwijl wij praten over een onafhankelijk land in de toekomst, daar terdege rekening moeten houden.
Ik ben blij dat de kosten van de Status Aparte naar voren zijn gekomen.
Inderdaad, het is een onderwerp dat ons zeer grote zorgen baart. Wij hebben net de begrotingsbehandeling achter ons, tot ons spijt moeten wij meedelen dat in de begroting van 1984 met geen woord gerept wordt over de Status Aparte per 1 januari 1986, hetgeen ernstig duidt in de richting van een onvoldoende voorbereiding. Wij hebben een beroep gedaan op het Bestuurscollege om binnen de kortst mogelijke tijd te trachten om een globaal overzicht te geven van de financiele gevolgen van de Status Aparte omdat de rapporten waarmee wij werken dateren van twee tot drie jaar geleden. Die cijfers zijn naar onze mening achterhaald.
Defensie. Ons is bekent hoe Nederland over toekomstig defensie denkt.
Juist daarom dat wij het vandaag weer naar voren hebben gebracht om juist niet te wachten op de dag van onafhankelijkheid of enige tijd daarvoor en dan deze zaak te bespreken maar dat wij reeds nu daarover denken, discussieren en van mening daarover verwisselen om op die dag niet voor verrassingen te komen te staan. Wij gaan mee in de gedachte dat het logisch is dat een onafhankelijk land in principe haar eigen defensie moet behartigen. Dat principe vinden wij even logisch als U dat vindt, maar wij moeten hier niet uit het oog verliezen dat wij hier te maken hebben met een zeer speciale situatie. Eilanden, of je nou wil praten van vijf of zes eilanden

bij elkaar met 250.000 inwoners, of een eiland met 60.000 inwoners- zullen 1. altijd te klein zijn om een geloofwaardig apparaat op te bouwen, 2. de regio waarin wij zitten en 3. de banden die wij met Nederland hebben sinds 300 jaar en hetgeen niet onze keuze is geweest. Dus wat defensie betreft moeten wij reeds nu onze gedachten erover gaan bepalen hoe wij deze defensie in de toekomst zullen kunnen garanderen voor de bevolking van Aruba.

Justitie. Helaas, heb ik daar slechts weinig reactie op gehad terwijl voor ons zoals ik zei, is een van de drie zuilen van een democratisch bestel juist justitie. Wij hebben het naar voren gehaald omdat wij achten dat dit een rechtstreekse lijn aangeeft met Nederland in die zin dat tot nu toe en dat wat wij hopen ook voor de toekomst de lijn naar de Hoge Raad. Wij horen dat er sprake is van een aanslag op Aruba. Deze aanslag is onderzocht door de Officier van Justitie, door de Procureur-generaal, de rechter-commissaris, enz, 60 tot 70 getuigen die daar aanwezig waren zijn gehoord. Het rechtssysteem heeft zich vooralsnog uitgesproken. Wij horen dat hij onterecht in de gevangenis is geweest. Dit was op grond van een arrest van de Hoge Raad. Wij hebben naar voren gebracht dat juist dit rechtssysteem dat wij kennen, een van de beste in de wereld, op Aruba systematisch ondermijnd wordt, daarom wilden wij Uw mening horen over het morgen of die Hoge Raad er zal zijn ter waarborging van de grondrechten van de mens op Aruba. In Uw tweede ronde zou ik toch wat meer hier over willen horen. Wij hebben het bediscussieerd gedurende Koninkrijkwerkgroepen, Ronde Tafel Conferenties maar toch nog altijd, net zoals bij defensie, leeft het gevoel dat die Hoge Raad, die Cassatie mogelijkheid een politiek aspect heeft waar Nederland, als land, bang voor is in de toekomst. Ook dit is een onderwerp, net zoals wij jaren lang bezig zijn geweest met de Aparte Status op zich, een onderwerp dat voor de toekomst van groot belang zal blijken te zijn. De rechtszekerheid van een klein eiland met 65.000 inwoners die niet de mogelijkheid hebben om een rechtssysteem op te bouwen die de waarborgen inhoudt voor de burger. Daarom zou ik in de tweede ronde van U iets meer willen horen over wat het denken is van de Nederlandse delegatie en de Kamerleden over een systeem invoeren dat de cassatierechtspraak voor een lange toekomst voor Aruba wordt behouden.

Verder, omdat dit mijn laatste ronde is omdat ik begrepen heb dat deze discussie in twee ronden gaat, wil ik U verzoeken gedurende Uw verblijf hier al het mogelijke te doen om zoveel mogelijk informatie te verkrijgen, niet alleen van parlementariers maar van alle bevolkingsgroepen opdat U een mening kan vormen van wat er hier gaande is.

Natuurlijk wens ik U een prettig verblijf op Aruba toe. Ondanks alle discussies die wij hier op Aruba hebben, geloof ik dat de Arubaan zich één voelt, dat de Arubaan, al hebben wij moeilijkheden, zich zal redden. Aruba heeft moeilijkheden maar wij hebben het geloof in de karakter van onze bevolking en samen ondanks alle discussies komen wij eruit.

Wij hopen dat U een prettig verblijf zal hebben.

Ik dank U.

<u>DE VOORZITTER</u>: Het woord is aan de heer Nisbet.

<u>DE HEER B.J.M. NISBET</u>: Mijnheer de Voorzitter! Een kleine kanttekening. De meerderheid van de Arubaanse bevolking, die gestemd heeft op de MEP, is nooit uit de Centrale Regering geweerd. Nadat de AVP is vertrokken, is de MEP uitgenodigd door de coalitie partijen maar de MEP heeft deze uitnodiging in de wind geslagen en condities gesteld onder anderen dat de PPA eruit moest. Dat is voor ons niet aanvaardbaar.

Mijnheer de Voorzitter! In de politiek moet men altijd consequent zijn. In 1967 waren er eilandelijke verkiezingen op Aruba en toen won de PPA. De PPA kreeg 10 zetels in de Arubaanse Eilandsraad, de AVP en de UNA/PIA/PRO-combinatie 3. Er werd een regering gevormd door de AVP en de UNA/PIA/

PRO-combinatie waar de heer G.F. Croes gedeputeerde van werd. Indertijd hoorde men niet dat de PPA die de meerderheid van de bevolking vertegenwoordigde en dat de PPA dus het recht had in het Bestuurscollege te zitten. De PPA ging toen niet, zoals vandaag wordt gedaan, polariseren en intimideren. De PPA ging toen in de oppositie en volgens de democratische spelregels werd het Bestuurscollege na 3 jaar omver geworpen.
Ik dank U.

DE VOORZITTER: Het woord is aan de heer Van Kemenade.

DE HEER J.A. VAN KEMENADE: Dank U wel Mijnheer de Voorzitter! In het kort mijnerzijds een enkele reactie nog omdat in tweede termijn is gesproken over een aantal zaken die ik in de eerste termijn heb aangeroerd.
De heer Betico Croes heeft gezegd dat juist uit het feit dat het Aruba is geweest die heeft aangedrongen op onafhankelijkheid en Status Aparte, bij uitstek blijkt dat het besef van eigen verantwoordelijkheid hier vanwege de aanwezige is wel degelijk onderstreept had. Ik ben het ook met hem eens en het is daarom dat ik hier in deze zaal samen met zoveel felheid voor durf uit te komen. Het besef van eigen verantwoordelijkheid, maar zegt hij: Wat dan indien barrieres, politieke constellaties zouden belemmeren dat die eigen verantwoordelijkheid gerealiseerd zou kunnen worden, en hij verwees onder anderen naar één van de mensen die voor ons stond en zei: U kunt wel op eigen verantwoordelijkheid een afspraak doen maar wij zijn nog een kolonie, dat weten wij beiden en wij weten allen in de zaal dat dat gelukkig en terecht op zijn minst sinds het Statuut niet meer het geval is, niet alleen niet formeel maar ook niet feitelijk. Wij weten beiden dat wij juist helaas 30 jaar geleden nog maar 10% van de tijd van die 300 jaar dat wij aan elkaar gekoppeld zijn dat die verantwoordelijkheid ook vorm heeft gekregen binnen het Koninkrijk in gelijkwaardige partners. Wij weten beiden, wij weten allen dat onafhankelijkheid niet kan worden verworpen onder de dwang van derden. Hoezeer wij daarbij betrokken zijn maar in dat proces van stap voor stap ieder die verantwoordelijkheid moet nemen.
Mijnheer de Voorzitter! De heer Betico Croes heeft heel nadrukkelijk gezegd en ik waardeer dat, dat hij er mee eens is met mijn standpunt over de zelfstandigheid van de machten en van de wettelijke macht. Maar heeft hij gezegd, ben ik als persoon niet in het recht ook mijn recht te zoeken. Ja! Binnen en vanuit die criteria van de zelfstandigheid van de machten en van de rechterlijke macht. Ja, maar op welk moment? Ja, maar ook in die context. Ik heb er zelfs hier met name over gesproken, niet omdat te willen ontkennen maar wel om duidelijk te maken dat in de verhoudingen binnen het Koninkrijk hier niet een verantwoordelijkheid van het Koninkrijk maar een verantwoordelijkheid van de in dit opzicht zeker volstrekt zelfstandige Nederlands-Antilliaanse regering aan de orde is.
Mijnheer de Voorzitter! Op de derde plaats is er veel gesproken vandaag vanuit de verschillende katheders en vanuit de Nederlandse delegatie en vanuit de Eilandsraad over de democratie en de waarborging van de democratie en over de behoefte om daaraan het volle pond te geven. Ik wil daarom tot slot uit mijn diepste overtuiging daarover dit nog zeggen. Ik denk en geen van ons, denk ik, rond al deze tafels, geen van ons in ieder geval van de Nederlandse delegatie denkt daar anders over dat het voor elke samenleving, elke democratische samenleving van essentieel belang is buiten gewoon zorgvuldig om te gaan met de rechten van de mens, de rechten van de minderheden. Ook zeg ik hier, ook in de wijze waarop men elkaar tegemoet treedt want men moet zelf het risico niet lopen dat door die wijze waarop men elkaar tegemoet treedt in een democratie voor velen de betekenis van die democratie verduisterd zou worden.
De democratie Mijnheer de Voorzitter, is de vrucht van de behoefte van

geknechte en onderdrukte mensen aan vrijheid, gelijkheid en broederschap en het is de plicht van allen die aan die democratie hechten, voor nu en in de toekomst, meerderheden of minderheden om die waarde waaruit die is voorgekomen hoog te houden en daar zeer behoedzaam mee om te gaan juist in het belang van die mensen voor wie de democratie de enige garantie is voor bestaanszekerheid en de enige mogelijkheid, meerderheid of minderheid, de enige mogelijkheid om een eigen identiteit vrijelijk te kunnen ontwikkelen en te kunnen beleven. Daarom is niet alleen een formele en materiële instelling van belang met betrekking tot de democratie. Daarom is het ook zo van belang dat al diegenen die daar bij uitstek daarmee te maken hebben in volksvertegenwoordigingen ervoor zorgen dat de wijze waarop zij die beleven, de wijze waarop zij daar vorm aan geven, ook voor velen daarbuiten die er niet dagelijks mee te maken hebben, duidelijk maken wat de essentie is van waarom wij dit soort staatsvormen -wij zeg ik- dit soort staatsvormen nadrukkelijk gekozen hebben.
Dank U wel.

DE VOORZITTER: Dank U meneer Van Kemenade.
Het woord is aan de heer De Kwaadsteniet.

DE HEER W. DE KWAADSTENIET: Mijnheer de Voorzitter! Het is niet zo eenvoudig om in zo'n korte tijd over vrij omvangrijke vraagstukken, die zijn aan de orde gesteld, kort te praten. Ik heb, omdat de heer Croes daar me een keer op wees, ten aanzien van het meespelen van Nederland in eerste instantie een zeer duidelijke opmerking gemaakt toen ik heb gezegd, en ik herhaal dat nog een keer, dat wij als Nederland ons aan de RTC-afspraken houden en dat niemand, hetgeen overeengekomen is alleen behoeft te effectueren. Als ik dat zeg dan is het volstrekt duidelijk dat Nederland daarbij betrokken is en dan vind ik dus niet nodig dus laten wij maar zeggen dat dit in tweede instantie door de heer Betico Croes wordt herhaald omdat het dan zou kunnen lijken of wij dan in feite van mening verschillen. Op dat punt verschillen wij niet van mening. De drie deelnemende groepen aan de Ronde Tafel Conferentie waren het daarover eens en het staat op papier vast.
Mijn tweede opmerking, daar moet ik erg mee oppassen vanwege de binnenlandse aangelegenheden, is het punt van het kabinet. Ik heb dat in de eerste instantie ook gedaan.
De één zegt: "De MEP is uitgesloten" en de andere zegt; "De MEP is welkom". Ik denk dat beiden vanuit hun optiek het zo aanvoelen maar of dat objectief van beide kanten helemaal juist is, is de vraag.
Daarom heb ik in eerste instantie al gezegd dat het verstandig zou zijn wanneer wijze politici wijze compromissen met elkaar zouden sluiten en het is kennelijk duidelijk dat de poging, zoals dat to nu toe gaat, kennelijk niet de beste is want die bevredigd op een of andere manier niet iedereen en ik heb de neiging om op te roepen om over en weer te zoeken naar mogelijkheden die er anders zouden kunnen zijn. Men moet op een gegeven moment gewoon kijken of iets effect heeft of niet. Heeft het geen effect dan moet je proberen op een andere manier alsnog tot het redelijke effect te komen en dan wil dat niet zeggen dat iedereen voor honderd procent zijn zin krijgt maar daarvoor leven wij dan ook in die democratie die hier regelmatig aan de orde is geweest.
Dat betekent dus op een gegeven moment dat je natuurlijk best een verhaal kan houden waarbij gezegd wordt dat het op zichzelf heel logisch is vanuit plaatselijke -vanuit Nederlandse situatie uit- meerderheden ook bij meerderheden in het Parlement terecht te komen maar je kan natuurlijk ook zeggen dat het niet altijd logisch is omdat dat op een bepaald moment onvoldoende klikt en dan moet je wat anders doen. Je zou natuurlijk, als ik de Nederlandse situatie erbij zou betrekken, kunnen zeggen waarom niet

de twee grootste partijen in Nederland in het Kabinet, Die vraag kan je stellen. Het is natuurlijk onvergelijkbaar, Nederland is een heel ander land dan de Nederlandse Antillen met zes eilanden en een eilandelijke situatie enz., enz., mij niet geheel onbekend zoals sommigen uit deze kring weten maar niettemin breng ik het even op om de discussie opnieuw los te maken want die zit momenteel vast.
Ik probeer hier in alle simpelheid gewoon ook iets te zeggen wat misschien een keer ergens een hulpmiddel zou kunnen zijn om toch ergens terecht te komen. U hebt gewezen meneer Betico Croes op het grote belang van de politieke wil ook na 1986. Dat zou op een bepaald moment zeer duidelijk voor kunnen pleiten dat U komt tot een soort nationaal kabinet waarin in principe wel alle partijen zouden kunnen zitten. Het zou helemaal niet zo'n gekke gedachte zijn. Ik bepleit toch niet, ik opper deze plan alleen maar. Dat betekent dat er op een gegeven moment niet een partij eruit moet en dan weer een erin maar er wel twee erin kunnen zitten of drie, vier. Dat kan.
Waarom zou dat niet nader in de overwegingen worden betrokken. Het geeft in ieder geval alle deelnemende mensen de gelegenheid om opnieuw tegen de materie aan te kijken. Ik bepleit helemaal niks. Ik opper alleen maar suggesties die misschien ook een keer bedacht kunnen worden want U brengt het hier in deze vergadering in onze aanwezigheid naar voren en ik denk dat het niet hoffelijk is om überhaupt niets over te zeggen maar ik meng mij niet in binnenlandse aangelegenheden.
De defensie is besproken. Territoriale integriteit moet niet abrupt beëindigd worden.
Ik kom op de defensie punt straks nog even terug.
Er is gevraagd hoe het gegaan is met de grondwet in Suriname en dergelijke. Er is gevraagd de waar moeilijkheid vandaan is gekomen. De moeilijkheid is gekomen stelde de heer Betico Croes, als ik hem goed begrepen heb uit de gewapende hoek. Ik betwist dat. De oorzaak dat het daar niet goed ging, ligt niet in de gewapende hoek. Die lag in de politieke hoek omdat wat er functioneerde aan politiek in Suriname een onvoldoende weerklank vond bij de gehele Surinaamse bevolking. Dan praat ik weer niet over delen, over meerderheden en minderheden, maar bij het geheel van de Surinaamse bevolking functioneerde het op een gegeven moment zodanig dat dat soort dingen kon gebeuren. Daarvoor moet je vooral met elkaar gaan oppassen en dat is ook het hoofdthema van wat U en anderen altijd naar voren brengen. Denk aan de politiek. Ik heb het in de eerste instantie ook gezegd: "Denk aan de politiek en het samenspel in de democratie" Ik geloof dat U dan veel beter uit bent dan het voorbeeld dat U noemde.
Voorzitter, de defensie. Behalve de heer Betico Croes is ook met name de heer Eman erop ingegaan. Hij zegt dat hij er niet mee tevreden is wanneer men dat laat liggen tot over twaalf jaar, de datum van de onafhankelijkheid. Daar heeft hij gelijk in en daar zullen wij ook niet op wachten. Ik denk ook niet dat je het een paar dagen van te voren moet doen of een paar weken van tevoren. Ik denk dat het een redelijke tijd van tevoren geregeld moet worden. Maar je kan het omdat je rekening moet houden met internationaal noodzakelijke contacten die over deze zaak zullen moeten plaatsvinden maar het kan niet op een al te vroeg tijdstip gebeuren. Het is natuurlijk volstrekt duidelijk dat voor Nederland dit punt ook een essentieel punt is want wij hebben ook als land geen enkele behoefte aan om op het punt van de defensie de zaak in de floddering te laten raken. Wij zijn er natuurlijk ook mee gebaat. Uit wat voor overwegingen dan ook er moet een redelijke oplossing komen. Ik ben er mee eens dat het niet te laat moet zijn maar ik denk alleen dat een concrete uitwerking daarvoor op dit moment te vroeg voor is. Overigens zijn er aan mogelijkheden een aantal dingen naar voren gekomen in de verschillende commissies die daar over hebben gesproken. Het dus niet zo dat het helemaal buiten discussie

is. Ik denk dat wij met die discussie moesten doorgaan. Wij zullen dit punt niet vergeten.
Voor wat betreft het juridische kan ik het volgende zeggen. Wij komen hier met name om te horen wat er onder U in het algemeen, politici, bevolking leeft. Daarvoor zijn wij hier. Wij hebben een enorme belangstelling voor het problematiek, anders waren wij ook niet hier. Wij hebben zeer veel belangstelling voor en U weet dat. U weet dat wij als regel twee keer per maand met de Minister van Nederlands-Antilliaanse Zaken over alle mogelijke problemen ten aanzien van de Nederlandse Antillen in het algemeen bespreken. Het punt als U dat naar voren brengt ten aanzien van de totale rechtszekerheid, hoe je dat juridisch voldoende duidelijk kunt maken, wanneer U het over problemen hebt, is het volstrekt duidelijk dat wat U hier naar voren brengt wij dat ter nader overweging meenemen. Er is een benaderingswijze gekozen ten aanzien van deze zaken. Wanneer er ten aanzien van deze punten opnieuw vragen naar voren komen dan is het duidelijk dat wij ons thuis opnieuw er over willen bezinnen en daar voor zover het ons betreft, nog een keer erop zullen terugkomen.
Mijnheer de Voorzitter! Ik hoop dat ik met deze bijdrage op de punten die naar voren zijn gekomen duidelijk heb gereageerd.

<u>DE HEER G.F. CROES</u>: Mijnheer de Voorzitter, zou ik een vraag mogen stellen aan de heer De Kwaadsteniet?
Ik zou antwoord willen hebben op deze vergelijking. De Reagan administration heeft hulp aan bijvoorbeeld Salvador maar stelt er als voorwaarde eraan dat er een wijziging moet komen in de mensenrechten situatie in dat land. Dat zijn nou twee soevereine landen, ze hebben niets met elkaar te maken. Wij zitten in een koninkrijk. Nederland zegt tegen ons dat ontwikkelingshulp vanwege de economische problemen gebonden hulp is. Nederland draagt de verantwoordelijkheid voor wat betreft de deugdelijkheid van het bestuur, de mensenrechten situatie ingevolge artikel 43 van het Statuut, stel eens voor dat Nederland ziet dat vanwege de politieke constellatie de Nederlandse verantwoordelijkheid ingeroepen zou kunnen worden ingevolge het Statuut, waarom zou Nederland in navolging van de Verenigde Staten maar nu in eigen huis, in koninkrijksverband geen vingerwijzing kunnen richten aan de Nederlands-Antilliaanse overheid en preventief te werk gaan voordat Nederland krachtens artikel 43 van het Statuut moet ingrijpen.

<u>DE HEER W. DE KWAADSTENIET</u>: Mijnheer de Voorzitter! Ik denk dat het een vrij moeilijk punt ter beantwoording is omdat het in feite een zeer duidelijke actuele politieke vraag is. Althans zo klinkt het uit de mond van de heer Betico Croes. Ik zit daarmee onmiddelijk in Uw binnenlandse aangelegenheden waarmee ik naar wat ik al gezegd heb niet wil bemoeien. In het algemeen gesproken kan ik dit zeggen. U kunt bij dat soort dingen terecht komen wanneer situaties in het algemeen gesproken knetterend uit de hand lopen. Zolang U een situatie hebt waarin U in feite, daarvoor hebben wij net gepleit en die mogelijkheden zijn er natuurlijk ook want anders zou nooit meer met iemand praten, maar men tracht wel intern de zaken op te lossen. Zolang moet U niet trachten aan het ander koninkrijksland te vragen Uw problemen voor U op te lossen. Zelfs niet via een vingerwijzing. Stel nou eens voor dat de Nederlandse regering of Nederland in het algemeen, het Nederlandse parlement vingerwijzingen gaat uitdelen dan kan het natuurlijk best eens een keer goed uitkomen voor deze of gene partij, maar voor de andere partijen valt het natuurlijk niet goed uit. Het hangt niet af van de vingerwijzingen die een ander land van de andere kant van de oceaan geeft. U zit hier met elkaar en U moet met elkaar Uw problemen oplossen. Als wij suggesties kunnen doen, dat heb ik van de week in de Staten ook al gezegd, daar zijn wij graag toe bereid. Wij willen onze medewerking niet onthouden maar U moet niet vragen dat wij Uw problemen oplossen. U moet hier met elkaar de problemen proberen op te lossen en dat gaat zo

nu en dat moeilijk. U moet naar Nederland kijken, daar gaat het ook niet altijd even gemakkelijk. Voor wat dat betreft kunt U zich een beetje geruststellen. Het vergt wel eens tijd maar je moet en ik denk dat wij dat soms in Nederland doen, in de sector van het geven en nemen terechtkomen wil men met elkaar proberen democratisch uit te komen. Ik denk dat je dan op de wijze zoals ik daar net in deze instantie naar voren heb gebracht er mogelijkheden liggen om wat te doen. Hoe wij hierover in het algemeen denken als Nederland dat hebt deze week en ook vandaag echt wel uit onze woorden kunnen opmaken.
Ik dank U.

DE VOORZITTER: Dank U wel meneer De Kwaadsteniet.
Het woord is aan de heer Zoutendijk.

DE HEER G. ZOUTENDIJK: Mijnheer de Voorzitter! Ik wil me ook niet mengen in interne aangelegenheden van de Nederlandse Antillen maar politiek is de kunst van het mogelijke. Wanneer er op 1 januari de Status Aparte gerealiseerd moet worden in al haar consequenties dan is het nodig dat daar met alle macht en iedereen in volle eensgezindheid aan gaat werken. Dan is nodig een kabinet van nationale eenheid. Dat is een kabinet waar niet alleen meerderheidspartijen per eilandgebied vertegenwoordigd zijn maar waar ook minderheidspartijen een zegje in kunnen doen. Ik zou haast willen zeggen, juist ook minderheidsgroeperingen omdat die ook het vertrouwen moeten krijgen dat datgene wat gaat komen ook voor hun goed is. Maar nu kun je aan de kant gaan roepen dat het niet goed gaat of je kunt water in de wijn doen, compromissen proberen te sluiten en met elkaar proberen oplossingen te vinden voor de vele problemen.
Het lijkt mij dat het altijd wat beter is te zoeken naar wat bindt in plaats van stil te blijven staan bij datgene wat scheidt. Dan ben ik ervan overtuigd dat er toch nog zoveel is dat bindt want zoveel vertrouwen heb ik wel in de Arubaanse bevolking dat het mogelijk moet zijn tot die meer eensgezinde benadering te komen.
Dank U wel.

DE VOORZITTER: Dank u meneer Zoutendijk.
Dames en heren ik zou U allemaal van harte willen bedanken voor Uw bijdrage aan deze buitengewone zitting en ik vraag Uw aandacht voor het volkslied.

Hierna wordt het "Aruba Dushi Terra" gespeeld.

De vergadering wordt door de Voorzitter op 13 januari 1983 om 17.45 uur gesloten.

Aldus vastgesteld in de vergadering van.........................

De Voorzitter,

De Secretaris,